



Štev. 8.

Na Dunaju, 27. aprila 1898.

Letnik XI.

Nacijonalno vprašanje pa modra, močna roka.

Stvari so se od Badenijevega nastopa pa do danes razvile v nacijonalnem pogledu v Avstriji takó neugodno, da je potreben moder, pravičen pa močen državnik, ki bi v interesu države in njenih narodov presekél gordiški vozél. Položenje je bilo uže pred desetletji podobno, vendar pa ne še jednako današnjemu. Danes bi bilo primerno svetu razglasiti, da je pred 12 leti upokojen, sedaj uže v večnem pokoju počivajoči državnik v ožih krogih izjavil to preverjenje, naj bi si-stovali, na pr. za jedno leto ustavo, v tem času pa s pomočjo modrega in odločnega državnika in par modrih pomočnikov napravili red v nacijonalnem in jezikovnem vprašanju v dejanskem in logičnem smislu osnovnega narodnostnega in jezikovnega člana (sedanjega XIX). Po mislih istega državnika in par somišljenikov, ki so tudi osiveli v veliki državni službi, bi bili dobili narodi nacijonalno avtonomijo, deželni zbori in državni zbor bi bili pa ostali nadalje z osnovno razliko, da bi se bilo nacijonalno vprašanje za vselej izkjučilo iz teh zastopov, ki se do današnjega dne bavijo s tem vprašanjem in vsled tega onemogočujejo svojstveno svoje področje.

Po izvršeni nacijonalni avtonomiji bi bil nastopil takoj zopet poprejšnji ustavni red, in deželni zbori pa osrednji parlament bi zopet delovali, kakor poprej, z razliko, da bi se v resnici lotili dela, katero jim pristaje.

Ako se je pokazala razsvetljenim državnikom pred 12 leti taka potreba modre pa močne državniške roke, torej ko sta bila Knotz in pa Schönerer še le pričela vvajati nov način postopanja v Dunajskem parlamentu, koliko večja potreba takega državnika se kaže specijalno od lanskega leta, ko nemški dijaki in nemške občine podeljujejo Wolfu in Schönererju lavo-riku za njuno delovanje, katero Lueger in njegovi pristaši in celó pristaši nemške kameleonske levice označujejo kot veleizdajsko!

Pod omenjenim uslovjem, da bi se rešilo nacijonalno in jezikovno vprašanje v pravičnem smislu in velikem stilu nakrat za vse narode, kolikor so v državi zastopani v kompaktnih masah naseljenja, bi na pr. jednoletni absolutizem niti danes ne škodoval, temveč najbrže rešil državo in njene narode, ker bi z jedno in isio podstavo položil pravi fundament tudi državi sami. —

Česa se imajo narodi nadejati ob današnjem položenu? Ogerska je bila kriva, da je Badeni hotel in da kot državnik specijalnih tradicij ni bil sposoben za delo velikega državnika; drugače bi v resnici ne bil takó okorno razglasil jezikovnih naredeb za Češko in Moravsko. Ob nastopu Badeni jevem so Mladočehi hoteli izrabiti položenu vlade nasproti Ogerski, Gautsch je ostal v analognem, samo še poslabšanem položenu, a njegova vlada ni imela več Čehov, s katerimi naj bi paktovala, temveč Nemce, in tem na ljubo je od-stranil Gautsch Badeni jeve naredbे ter jih zamenil s principijalno novimi, za češke politike stokrat opas-nišimi. In vlada Thunova se nahaja zopet v položenu in v še veči stiski nego Gautsch nasproti isti Ogerski. Nemške stranke poštevajo ravno to stisko in bi jo rade izrabile na škodo Slovanom, na škodo, katera bi na-posled zadela državo ravno takó in morebiti še hujše, nego slovanske narode.

Nemške stranke imajo pri vseh razpravah in raz-govorih naposled Katonov izrek: ceterum censeo, ko ponavljajo in povdarjajo, da so »prvorojeneč«, da imajo »posebno državno položenu«, da nemški jezik se mora uzakoniti kot državni jezik. Logike, kakor smo posebe dokazovali v našem listu, ne poznajo več; oni imajo le svojo logiko, katera postavlja nemško narodnost nad vse druge in jim vsiljuje nemški državni jezik kot poseben danajski dar.

Nemški poslanec Grabmayr je povdarjal v držav-nem zboru, da nacijonalno vprašanje se ne dá rešiti po principu današnjih ustavnih in parlamentarnih obi-čajev, vsled katerih zmaguje večina glasov pri vsako-terih predmetih. To pravično pripoznanje bi se celó vjemalo z zgorej omenjenim načinom jednoletnega absolutistiškega delovanja ali pa bi prisililo parlamen-tarne stranke vseh narodov k pravičnemu sporazum-ljenju, ne da bi bilo treba posebe glasovati o tem. A isti Grabmayr zahteva za Nemce privilegij prvoro-jenstva, torej v posledicah postulate, kateri bi ne do-vedli do zjedinenja, temveč razdvojenja v nacijonal-nem vprašanju.

Slovanske stranke same tudi niso jedine gledé na način reševanja narodnostnega vprašanja. Osnovna napaka je slepila jih od začetka do današnjega dne. Jedino l. 1849 in na Praškem slovanskem kongresu so se Slovani zavedali, da s samim jezikom se ne reši nacijonalno vprašanje, ko so tedaj zahtevali tudi teri-

torijalno združenje po narodnostih. Čuditi se moramo slovanskim strankam, da prezirajo *obseg* čl. XIX., ki v prvem in odločilnem odstavku govori o narodih in njih jezikih ter zagotavlja vsakemu narodu zaščito in gojenje *njegove narodnosti* in njegovega jezika.

Reševanje samo jezikovnega vprašanja je slabše nego polovičarsko, ker prezira glavni del, zaščito in gojenje narodnosti vsakega naroda.

Druga osnovna napaka slovanskih strank je v tem, da se niso zjediniše glede na kompetencijo zastopov. v katerih naj bi se rešilo narodnostno vprašanje. Slovanske stranke sestavljajo s pomočjo nemške katoliške stranke današnje večino drž. zbora, in ta večina ima značaj deželnih avtonomistov in je radi tega razdejana, ko Poljaki in Čehi zahtevajo rešenje po deželnih zborih, v tem ko Malorusi in Slovenci in tudi vsaj istrski Hrvati morajo to rešenje postaviti v državni zbor. Čehi sami bi mogli in gledé na Moravsko, Sileško in Nižo Avstrijo tudi morali zahtevati, da se narodnostno vprašanje reši v centralnem parlamentu, ne pa po deželnih zborih, ker sami vidijo, kakó nemške deželnozbornske *umetne* večine postopajo proti češkemu narodu v navedenih deželah. Jediní poljski plemiči imajo vzrok, po pravici bati se kompetencije državnega zbora za rešenje narodnostnega vprašanja. Radi njih, uže jedino radi njih, bila bi potrebna modra in močna državniška roka, da bi rešila to nad vse pereče vprašanje.

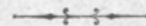
Poleg Poljakov so dandanes največa ovira pravilnemu rešenju nacionalnega vprašanja razne, da ne rečamo, vse nemške stranke, ki ne razlagajo zgodovinskih prav, kakor Čehi, s povdaranjem absolutne paritete, temveč s privilegiji, ki rušijo nacionalno enakost drugih narodov. Te stranke hočejo prisiliti druge narode, da bi se podredili Nemcem, da bi z zakonom označili se kot narodi nižje vrste; one so se razposadile, da se kar norčujejo z vitalnimi interesi države in ostalih narodov. Nemci so pripomogli Madjarom, da je jednotna država razcepljena in oslabiljena, in da so Slovani bolj ali manj politiški onemogli; duvalizem naj bi sedaj, ob potrebi obnovenja nagodbe, še posebej povzdignil Nemce tudi z zakoni nad druge narode. Pravičnost je izginula med veliko večino nemških strank in frakcij; namesto nje se je postavil napuh, ki hoče uže kar igrati z državo in narodi. Prave zaresnosti ne zaslediš več med temi strankami, in kar je najhujše, sedanje položenje nasproti Ogerski hočejo prav bez vsakega moralnega pomisleka izrabiti. Grabmayr, državni poslanec nemškega liberalnega posestva, je pravilno naglašal, da Wolfovci hočejo porušiti državo, ker nočejo sporazumljenja, a z Wolfovci pomagajo državo podirati vse tiste nemške stranke, ki zahtevajo zakonite privilegije izbojevati za nemško narodnost. Tak boj v sedanjem položenju je zajedno nepošten, in ne Wolfovci ne Luegerci se ne morejo ponašati, da lojalno branijo državne interese.

Wolfovci in Steinwenderovci zahtevajo odstranjenje jezikovnih naredeb, ne da bi hoteli čakati, kaj bi predlagal poseben jezikovni odsek namesto njih. To je nepošteno in te nepoštenosti, jim ne opere nobena količkaj zanesljiva morala. Raznovrstne pretveze porabljajo, jedino zato, da bi ugnali Čehe kraljevine; ker vedo, da, če uženejo te, zmagajo v obče za dolgo bodočnost nad tostranskimi Slovani. Za to pa jim tudi gre: Slovane potlačiti od severnih čeških mej do Adrije, ker menijo, da za drugo bode uže skrbela ital. zavez-

nica Velikonemčije in poslednja s starim orožjem photo in novim orožjem po morju.

Ako hoče torej država pridobiti trdna tla svojemu nadaljnjemu obstanku, je dolžna v svojem interesu konec stvoriti komedijam Wolfovcev in vseh tistih, ki trobijo ž njimi v jeden rog. Država je dolžna, ne gledé na stranke, v svojem interesu podati narodom kot takim ne kakih jezikovnih drobtin, temveč pravi fundament v zaščito in razvijanje. Kakoršna je sestava današnjega raznorodnega naseljenja po različnih deželah, se narodi ne rešijo s tem, da dobi vsak posamičen državlján svoje pravo v narodnem jeziku; ne, to je za Avstrijo osnovna napaka, naj jo provzročajo državniki ali kake slovanske stranke: narodi se rešijo le, če se podelé uslovja v zaščito in razvoj *kompaktnim masam vsakega naroda*. V tem je *punctum saliens* za rešenje nacionalnega vprašanja v obeh polovinah cesarstva, specijalno tudi tostranske polovine. Stranke nemške in tudi slovanske, kakor se kaže, so premalenkostne v tem pogledu, in zato je potrebna modra, pravična in mogočna roka posebnega državnika, naj se zove Thun ali kakor koli. Takemu državniku ne more biti le do tega, da bi obnovil kako nagodbo z Ogersko, temveč do obstanka monarhije, in ta ima svoj fundament ne v privilegovanih in oslabiljenih narodih, temveč v kreposti vseh narodov. Tostranska polovina se bode mogla vspešno braniti madjarskih pretenzij le tedaj, kedar bodo vsi tostranski narodi postavljeni na trdna tla za narodni obstanek in razvoj.

Kakoršne so danes razmere v tostranski polovini, more le mogočen državnik napraviti red in mir v smislu pravičnosti, po geslu: jednaka bremena, jednaka prava. Torej proč s pretenzijami privilegij, proč s polovičastvom v jezikovnih stvareh, in na dan s fundamenti, na katerih sezida vsak *naroda* svoj dom v zaščito in razvoj *svoje narodnosti in svojega jezika*, kakor to izrecno zagotavlja čl. XIX. drž. osnovnih zakonov tostranske ustave!



Iz državnega zbora.

1. apr. Nadaljevanje debate o vladni izjavi. Grof Stürgkh vidi v ustavi podstavo za drž. jedinstvo. Adresni načrt večine ni nikdar bil odobren v zbornici. O nagodbi z Ogersko želi, da bi sedanja vlada predložila pravičnejša uslovja nego poprejšnja, da ne bo le Ogerski v korist. Treba je, da se vvedejo v to zopet redni odnošaji. Pred vsem pomirjenje v jezikovnih stvareh, in sicer potom zakona. Skupno postopanje vseh nemških strank v narodnostnem vprašanju je tem važnejše, ker so se ublažila nekdanja verska nasprotja. Vlada mora upoštevati zgodovinsko in dejanstveno opravičene kulturne zahteve — nemškega naroda, ki se vjemajo z zgodov. opravičenimi uslovji za avstr. državo. — Mauthner: Jezikovne naredbe se morajo nadomestiti z jezikovnim zakonom. Tu ne gre za zahtevo Nemcev, temveč za vzdržanje jednote in moči države. Nato razpravlja žalostno stanje naše obrti. V zadnjih petih letih se je izvoz v Avstriji znižal za 32 milj. gld., dočim je v Nemčiji v istem času se povišal za 500 milj. marek. Zakaj nimamo eksporta v Trstu? ker nimamo prostora za ladije. Neverojetno je, da pri majhnem prometu ladije iz Indije in Kitajske po 8 dnij čakajo pred luko, predno morejo vanjo, da izkreato tovore. Pri železnicah se štédi z vozovi. Z Ogerske se izvažá k nam petkrat več nego v druge dežele;

ogersko žito je za zapadno Evropo izgubilo svoj pomen, ker je iz Rusije in Amerike dobiva cenejše. Za Oggersko je pogodba z nami vprašanje za obstanek. Nam se ni treba bati in udati neopravičenim oggerskim zahtevam. — Dr. Vašatý prične po češki in nadaljuje potem po nemški. O tem posebe.

Jarosiewicz je proti gališki adresi, katera znači jagelonsko, velikopoljsko idejo. Malorusi niso za to idejo. Namesto na zgodovinske dokumente naj se narodi sezivljajo na moderne dejanske potrebe. Raznarodjenje Malorusov je jedina ideja, za katero rabijo Poljaki več avtonomijo. Nato navaja več samovoljnostij uradništva. — *Namesto deželnih avtonomij naj stopi avtonomija narodov.*

Dr. Herold: Vladni listi so uže od pričetka javili, da nastopni govor min. preds. ne bo program, temveč le izjava. Parlamntarna situacija ni taka, da bi se delali programi za bodočnost. Jedino na stranke apeluje, naj omogočijo dosego ciljev s tem, da opusté strankarske razločke. Pri debati pa se je videlo, da nobena stranka ne opusti svojih želja ter se izjavlja le za vladine želje.

Bolezen našega drž. organizma je stara. Perverznost javnih ustavov, ki se je pričela s prekršenjem oktoberskega diploma, vzrok vsega zlega tiči v nepravilnih, Slované tlačéih volilnih redih. Nemci z vso celokupnostjo ne morejo sami iz sebe stvariti večine. — Dr. Menger je rekel, da vodi češki državnopravi program k razpadu države. Program sam na sebi ni niti vzdrževalen niti poguben, vprašanje je, kako se obnese v istini. Češko drž. pravo je ono, ki se je razvilo v zgodovini kot pozitivno pravo. Ono ima svoj izvor v momentu, ko je prišla Češka pod habsburško žezlo. Ono nima s kulturo nič opraviti. (Wolf: Kulturni narodi si ne dajo od manj vrednih diktovati državna prava.) — Mi kot večina v deželi, kot nositelji narodove volje, vstrajamo pri državnopravnem programu. (Wolf: In mi pri tem, da tega ne dopustimo.) Pred stoletji smo si ustanovili svojo državo in nismo vprašali, ali jo dovolj Nemčija ali ne. Tudi sedaj tega ne vprašamo; mi smo Avstrijci in motrimo to vprašanje z avstrijskega stališča. Jezikovnega stališča ni možno uravnati po drž. zakonu. Reklo se je, da potrebujemo obče občilo. Prepustite nam, v koliko čutimo potrebo, da občujemo med seboj v drugem jeziku. A misel o drž. jeziku opustite, 14 milj. preb. v Avstriji tega ne dopusti. Jezikovno vprašanje se more rešiti le na podstavi popolne enakopravnosti. Nemci zahtevajo preklic Gautschevih naredeb, kaj naj pa bo potem v veljavi? Jezikovni zakon se ne stvori v 1 ali 2 letih, pri sedanjem parlamentnem delu niti v 10 letih. Popreje ni bilo niti zakona niti naredeb, temveč samolastna, Slované žaleča uporaba nemškega uradnega jezika po birokratiji. Nobena vlada in noben parlament nima moči, da bi nam vsilil zopet te odnošaje. Nemški narod ne pogine zaradi jezikovnih naredeb.

Mi nimamo osebne politike. Svoj čas nismo bili proti Thunovi osebi, temveč proti njemu kot dež. namestniku; niti pri najhujši opoziciji nismo postali osebni. Mi nočemo žrtev za to, da se zbornica vsposobi za delo; za to morajo skrbeti oni, ki hočejo imeti v Avstriji centralistični parlament. — Nemci so si samo v jednom jedini, v tem, da pobijajo naša prava. Mi smo lojalni, ne v lastnem interesu, temveč v interesu avstr. državne zaveze, pristopili večini to podstavi skupnih principov in smo bili tej večini zvesti. Donašali smo le žrtve. Ako se vam posreči, da razbijete na večino, pomagali vam ne bomo v to, a tudi ne žalovali po tem. S tem nas ne ostrašite!

Stojalowski prične poljski. — Parlament morá vladati ter ne sme postati sovetnik vlade. Ves poljski in ma-

loruski narod toži le o jednom: v tej državi ni nobene pravičnosti. Ne govorim samo o pravici v Galiciji, dasi smo tam morda na slabšem, nego drugod. Socijalnoreformatorni zakoni se pri nas sklepajo vedno le na korist izvestnim kapitalističnim avtoritetam. — Min. predsednik je obečal pravico vsem narodom. Ako to hoče resno, mora najpreje dati pravico poljskemu ali maloruskemu narodu. Diplome, patente, naredbé iz prejšnjih časov, ki ne odgovarjajo več sedanjim, naj razveljavi. Njegova stranka ni antisemitska po rodu ali verstvu, pač pa pobija kapitalistični vpliv Židovstva v Galiciji. Jezikovne naredbé so bile potrebne, da se dokonča v jezikovnih stvareh vladajoči nered. Ne vlada, temveč fakične razmere so jih porodile. Tu ne gre za narodni boj v Avstriji, temveč za boj dveh sistemov, dveh velikih strank. Nemcem se ne godi krievica, a njim se tudi ne posreči, da raznarodé Slované. Ker se ne more vladati ne proti Nemcem, ne proti Slovanom, potreba je, da se sporazumeta oba naroda.

Posl. dv. sovetnik Šuklje je zopet pristopil slovansko-krščanski zvezi.

Posl. Robiča je »Slov. kršč. zveza« imenovala namesto dr. Ferjančiča v parlamentarno komisijo desnice.

Interpelacija posl. dra. Gregorčiča in tov. na min. preds. in na pravosodnega min. radi varstva sloven. prebivalcev v Gorici ob priliki vojaških naborov pravi, da je pred nekaterimi leti vlada s svojim vmeševanjem pri volitvah pripomogla ultraradikalni ital. narodni stranki do gospodstva v mestni sovet. Ta noče poznati Slovencev, dasi oni vzdržujejo mesto. Posirežnost vlade do te stranke je dosegla svoj vrhunec vlani, ko je ta 22. marca priredila veliko poulično demonstracijo, ki je bila neposredno zaničevanje in izzivanje goriških Slovencev. Državna oblastva so opisala dogodke tako, kakor ne odgovarja istini. Slovinci iz okolice so se od onih, ki imajo čuvati zakone, deloma izzivali k nezakonitostim, deloma kot hudodelci vkleneeni in s pomočjo vojaštva tirali v zapore. O priliki vojaških naborov pa je zabranila slov. mladeničem in njihovim spremljevalcem z oboroženo silo vhod v mesto. Letos ni ponovila teh krivic, in po uradnih poročilih se je vršil nabor bez vsakega motjenja miru in javnega reda. Ker pa so slov. novaki peli slovenske pesni, se je s tem oskrundil »čisto italijanski značaj« Gorice. V seji mestnega sovéta 28. marca se je lagalo o nemirih, o hujskanju po Sloven. voditeljih in o vladni popustljivosti. Vpitje italijan. nabirancev je bilo pa, kar priznavajo ital. listi sami, mnogo silneje in nespodobnejše.

Ital. radik. tožniki tvrdijo, da se s sloven. listi postopa milejšje nego z ital. In vendar se je proti slov. goriškemu listu vložila tožba, ki se je pozneje odtegnula, samo da se je dala prilika za najškandalozniša hišna preiskavanja, s pretvezo, da se išče rokopis, a v istini, da se je iskalo nekaj, kar se ni reklo in tudi ni našlo. Z ozirom na vse to vprašajo: 1. Ali je min. preds. pripravljen delati nato, da v bodoče izostane vsako nadlegovanje, izzivanje in žaljenje sloven. ljudstva v Gorici in okolici po mestnem starešinstvu Goriškem in privržencih njegove stranke? — 2. Ali je pravosod. min. pripravljen poučiti oblastva, naj v bodoče tudi proti ital. listom postopajo po istih pravnih načelih, kakor proti listom drugih narodnostij, imenom proti slovenskim?

Drž. poslanec Bianchini je v drž. zboru interpeloval zaradi dalmatinske bede. Razložil je, kako se 100 let ni nič stvorilo za to deželo, da se povzdigne kulturno in gospodarsko; nič za obrt, nič za kmetijstvo. Vode niso uravnane polje močvirno, prometnih železnic ni nič. Ve-

lika nesreča za Dalmacijo je vinska klavzula, vsled katere se ne more razpečavati jedini pridelek za primerno ceno. V vsi Dalmaciji je grozna lakota. Od vlade podeljenih 200.000 gld. je to kapljica v morje.



Govor posl. Vašatega

v državnem zboru dne 31. marca.

(Posnetek po stenografičnem zapisu.)

V pričetku češkega govora se je obračal proti svojedobnim staročeskim punktacijam Dunajskim. Češki narod se ni dal ostrašiti niti grožnjam niti krutovladam od Dunaja. Min. preds. ni omenil niti z besedico češkega drž. prava. Kralj Ferdinand I. je 1527 bil voljen češkim kraljem ter se zavezal k varovanju prav in svobod češke zemlje, kakor so zastopniki dežele zavezali se k vernosti in udanosti vladarju. To zavezo je vladar za vladarjem obnavljal. To je obnovil i Ferdinand II. 1627 na svojem obnovljenem deželnem redu, kateri je bil pričetkom sicer oktrovan, a kateri so pozneje sprejeli. Patenti Ferd. III. 1642, Karola VI. 1723, Marije Terezije 1743, Leopolda II. 1791 obsegajo in potrjujejo prava in privilegije češke korone. — Ferdinand V. je 1836 prisegel, da hoče te privilegije ščititi neprikrachene. — Po katastrofi na Beli gori se je vvel nemški jezik, a češki je obdržal vsa svoja prava. Češko je bilo spojeno z državo samodržavno in nezavisno, s pravom, voliti svoje kralje. — To se je priznavalo in potrjevalo opetovano. Ferdinand V. je 1848 priznal dež. zboru pravo, delovati in sklepati o vseh deželnih stvareh. Naš vladar je 1861 poslanstvu 12 členov dež. zbora češkega na prošnjo, da se dá koronati za češkega kralja, odgovoril: »Dam se koronati v Pragi za češkega kralja in sem uverjen, da bode s tem syetim obredom stvarjena nova nerazrušna vez vernosti med mojim prestolom in češkim kraljestvom.« — Z reskriptom 1870 je na novo priznal nedeljivost dežele in 1871 prava kraljevine. — A kljubu vsem tem obljubam in prisegam ni še nič izpolnjenega.

»Kedar vlade donesejo svoj program pred ljudski zastop, je parlamentarni običaj, da ga vsprejmejo ali pa zavrnejo. Tu se ni zgodilo ni jedno ni drugo. Ako bi ljudski zastopniki ne odobrili vladne izjave, bi morala ta po konstitucionalni navadi zopet odstopiti, a takih parlamentarnih odnošajev, žal, ni v tostranski polovini. Tu korona sestavlja vlade, katerim da povsem določene zadače, in katere morajo izpolniti in v parlamentu dovesti do veljave; in ako jih ne prevede vlada, mora odstopiti, bez ozira na to, ali ima večino ali ne. Vzglede iz zadnjih dnij je grof Badeni. Dve leti se je zanesljivo opiral na desnico v zbornici. Moral pa je iti, ker je nemška manjšina proti njemu nastopila zaradi drobtiničarskih jezikovnih naredeb, kjer bi se v istini le košček jednakopravnosti dovolilo češkemu narodu. Te jezikovne naredeb so dale povod, da se je prevrgel ves parlamentarizem. Grof Badeni je moral iti, ker so prenesli upor na cesto. Kapitulovalo se je pred silo.« — Zato grof Thun ni niti sestavil programa, temveč podal »ničevé in prazne izjave«. — Dr. Steinwender je zahteval, da se prekličejo jezikovne naredeb in vvede nemški državni jezik. »Pozabil je, da je za vvedbo nemškega drž. jezika treba prenaredeb, preklica § 19. drž. tem. zak. Grofu Thunu ni povedal, kako dobi kvalifikovano večino za opovrženje tega drž. tem. zakona v tej zbornici. Uverjen sem, da i po sedanjem Slovanom krivičnem volilnem redu ni možno stvariti je. Tu so zasto-

pani slovanski narodi, potem Romuni in Italijani; kot osmi narod Nemci. 16 milijonov proti 8 milj. A uže po vzburjenju narodne zavesti pri slovanskih plemenih se je pokazalo, da celo pri tem krivičnem volilnem redu dobimo tu slovansko večino — in nekaj pravičnih Nemcev — ter, ako se razpusti zbornica, sem uverjen, da mora slovanska večina, kakor je naravno, vedno bolj naraščati . . . uverjen sem, da nijeden slovanski poslanec ne oddá glasu v lastno ponižanje in ponižanje svoje narodnosti . . . Nemci so po vspehih svojega nasilja dobili preveč poguma . . . Taka zahteva koncem 19. veka spada v blaznico. Tudi ako bi se dogodila ta nemožnost, sem uverjen, da noben avstrijski vladar ne potvrdi te neumnosti, saj bi bil grobokop svojega cesarstva in večine svojih narodov, za večne čase bi vtisnil pečat, da vlada manjšina nad večino.«

Grof Thun ne vé potov, ki ga naj vedejo k glavnemu cilju, pogodbi z Ogersko. Zato apeluje »na ugled cesarstva, patrijotizem poslancev, narodnostno pomirljivost.« — »Zlasti se čudim besedam o obljubi pravičnosti ustavnim potom Kot češki poslanec sem od svojih mladih let, od 50tih let, prav za prav, odkar je ustava, torej od 1861, odkar natanko motrim avstr. ustavne razmere, se uveril, da ustavna pot pravičnosti češkemu narodu je bila vedno pot krivičnosti, proganjanja, zatiranja.« — Ta pasus je odgovor na adresu češkega dež. zbora. Ali se mu je min. Kaizl protivil ali mu pritrdil? Ali zagovarja decembersko ustavo v kabinetu, dasi je bil sem poslan, da jo pobija? Zavrženje državnopravnega prapora je negativni odgovor ministra Kaizla na adresu dež. zbora. Potemtakem min. Kaizl ni pridobitev za češki narod, temveč oškodovanje moči državnopravnih zahtev, nadeje na boljšo bodočnost v narodnem in materijalnem oziru. — »Kaj je došlo na mesto Badenijeve pravice? Nezakonite, češki narod žaleče jezikovne naredeb, katere je uporabila levica za parlamentarne viharje, največo obstrukcijo in za revolucijo. Nasilstvo se je vvedlo po jezikovnih naredbah. Par kapljic notranjega uradnega jezika se je podelilo, pa zajedno z britkostjo nemškega državnega jezika, ker se je izrecno zapovedalo, da pri vseh ministerstvih, pri vseh najviših instancijah, pri dveh instancijah treh ministerstev in pri celih dolgih vrsti uradov pri petih ministerstvih ostane vse pri sedanjem običaju. To je bilo potrdilo nemškega državnega jezika Tega ni stvorila ustavoverna stranka, tega tudi absolutizem nikdar ni izrecno izjavil . . . Gautscheve naredeb so še hujše. Tu se še bolj greši proti češkemu drž. pravu. Pred vsem se opráščajo nemški uradniki za nemške okraje od znanja češkega jezika, češki pa morajo v čeških in v mešanih okrajih znati oba jezika. K temu pride delitev na troje, izključenje češkega jezika in čeških manjšin iz nemških okrajev. To znači, da naj tretjina kraljevine postane našim rojakom tuja. Na Moravskem se je celo prepovedala češčina kot notranji uradni jezik za češke stvari tam, kjer prebivajo $\frac{3}{4}$ Čehov in $\frac{1}{4}$ Nemcev. To je tako nekakošna — arogancija je premehak izraz — krvoločnost in brutalnost, kakoršna je le v Prusiji in na Poznanjskem v rabi proti nam sorodnim Poljakom.

»V Gautschevih odredbah za Češko se je vpečatila od Schönenererja in Wolfa pridigovana niža vrednost Čehov proti Nemcem; a naši moravski bratje se smatrajo še manj vrednimi od nas. To ni le kršitev zakona, to je tudi narodno razžaljenje in nasilstvo, ki bi ne smelo biti v civilizovani državi . . . Na kratko hočem omeniti zakone, ki so se prekršili z Badenijevimi in Gautschevimi naredbami. Pred vsem se je žalil češki državni osnovni zakon, obnovljeni deželni red, ki je še v veljavi. Tega ni niti dr.

Herbst tajil. Prekršen je tudi § 19., in to tako jasno, da je neverojetno, da si vlada dovoli kaj takega. Ta § 19. je veljal povsod v monarhiji. Kar pride min. Gautsch ter pravi, da bi se z Nemci pomiril. Ta § v nemških okrajih češke dežele, torej v tretjini kraljevine, ne velja . . . Kdo je oškodovanec? To je češki narod, in *misliti bi, da ne morejo tožiti ministerstva Nemci, temveč zastopniki češkega naroda . . .* Nadalje so kršeni: § 11. in 12. drž. zak. o drž. zastopstvu; § 11. drž. zak. o provedbeni in vladni oblasti; red zemljiške knjige, ces. patent od 1850. sodni red; drž. in ustavni zakon iz 1873. — A z min. zatožbami je imel uže žalostne izkušnje, zato se jih sedaj ni polotil. Vedeli so, da vlada — to je dr. Pacák javno pisal in je tudi v decemberski ustavi, — ni kompetentna za naredbe v jezikovnih stvarih. — A sedaj hočejo celo donesti jezikovni zakon. S tem pride velika zmešnjava. Morda tudi za Štajersko isto odredé, kar za Češko. Tu pa je nekaj drugega v veljavi: posebno češko drž. pravo iz 1627 za oba deželna jezika. Na Štajerskem je bil nemški jezik v veljavi, za slovenščino ni bilo državnopravne enakopravnosti. Na Češkem pa je enakopravnost obeh jezikov ostala in bila s § 19. le *ponovljena* *); nam torej ni treba novih zakonov. Jezika sta na Češkem absolutno, da, matematiški jednaka.

»V tržaški okolici je 27.000 Slovencev, in državno sodišče je razsodilo, da je slovenščina tam v deželi navadna. Mi enakopravnosti v Niži Avstriji ne zahtevamo po češkem drž. pravu, temveč po občanski enakosti, po drž. temeljnih zakonih in § 19., in ako se protivite, temu ravnate proti nemški kulturi, proti prejšnjemu, sedaj uže odcvetšemu liberalizmu in proti zakonu, kateri teptate z nogami.«

Potem osvetljuje škodo, ki preti od nagodbe z Ogersko ter nadaljuje: »Madjari ne spoštujejo nobenih pogodb, niti državnih. Le ozrite se na razmerje k Hrvatom! S temi imajo državne pogodbe o enakopravnosti, o lastnem določanju o hrvatskem jeziku na Hrvatskem. A tam je nasilje in brutalnost. Madjarščina se vvaja, in ne vpraša se, je li to Hrvatom všeč ali ne? Madjarsko pleme nima navade, da bi proti slabšemu se ravnalo po pogodbah in obljubah. Sedanja pogodba z Ogersko je nemožna. Bolje ločitev, in čim preje, tem bolje . . . Naši sosede so arogantni, a ne le to, oni so tudi agresivni in imajo svojo podporo v najvišjih krogih, pri koroni. Le spomnite se darila 1/2 milijona za spomenike puntarjem iz leta 1848. Spomenik Henczy-jev, ki je padel za domovino, se odstrani, in puntarji se proslavljajo . . . 5--6 milj. Madjarov je na Ogerskem v manjšini. Slovani, Romuni in na Sedmograjkem Nemci tvorijo večino. Tudi oni imajo enakopravnost po tem. zak. po ogerski ustavi. A mari ni tam najbrutalnejša zatiranje Slovanov in drugih nemadjarskih narodnostij? To je sramota za 19. vek in škandal, da zatiranci od te drž. polovine ne dobé niti moralne podpore. Moralo bi se sprejeti z moralnega stališča in v interesu državne celote v pogodbo, da se morajo ustavna prava izpolnjevati nasproti nemadjarskim narodom. Za pogodbo se je prikrito izrekel le načelnik poljskega kluba. »Galicija — in tu sedim uže 18 let, — je doslej dobila vedno izpolnjene vse svoje želje; spominjam le na odpis 80 milj. pri zemljiški uravnavi. Češki pa se ni odpisal niti milijon, niti 100.000 gld. Mi ne dobimo nobene gimnazije, Židje pa dobé gimnazijo od ustavoverne stranke, ko Nemci v Vinogradih niti ne prosijo zanjo. — Mi smo

moralni čakati nato 10 let, ko je vendar čeških prebivalcev 56.000, Židov pa le 1000 ali 800. — A ti dobé vse. Poznam Galicijo. Navedel bi lahko železnice, katere so nam zaznamovali kot gospodarske, in ki so veljale nad 80 milj., ki pa so bile le strategične . . .

Vedno bolj se oborožujemo, in narod vedno bolj propada. *Trozveza je temu največ kriva.* »Nemčija je tudi netila za nemire in zmešnjave v naši drž. polovini . . . Nemci, ki pravijo, da morajo iti v delegacijo, da podpirajo politiko trozveze, ker je zveza z Nemčijo srčna želja nemškega naroda, so za to zvezo deloma iz sorodstva, deloma iz sovraštva proti Slovanstvu. A skupni interesi avstro-ogerske monarhije, njegove dinastije in pretežne večine njegovih slovanskih narodov zahteva ozko zvezo s Rusijo in ž njo zvezano Francijo. *Zato so simpatije slovanskih narodov in zlasti one tlačenega in od Germanstva najbolj izpostavljenega češkega naroda vedno na strani dvozveze, in zadača slovanskih delegatov je, da se zato potezajo in pobijajo trozvezo.*

Cvetke z ruskih poljan.

Разумѣй, кто умѣнь —.

(Фингалъ: „Записки молодого человека“. „Nov. Vr.“ 7284.)

13. Проклятая, тысячу разъ проклятая штука¹⁾ — анализъ. Кто ещѣ незнакомъ²⁾ съ нимъ, бѣги отъ него, какъ отъ огня . . .

14. Анализъ — что это за небѣносимый³⁾ инструментъ! Въ головѣ у насъ сидитъ острый ножъ, который не пропущаетъ⁴⁾ ни одного явленія⁵⁾ и сей-часъ⁶⁾ же начинаетъ разрѣзать и разчленять его, чтобы посмотреть⁷⁾, таковъ ли онъ внутри, какимъ кажется сверху . . .

15. Есть люди, чувствующіе призваніе⁸⁾ къ первымъ ролямъ. Это не талантъ, это даже не темпераментъ, это только⁹⁾ тщеславіе¹⁰⁾.

16. Жѣнщинамъ красивымъ даётся легко играть первую роль, потому что онѣ опираются на свою красоту¹¹⁾, а предъ красотой все разступается¹²⁾, все даётъ ей дорогу.

1) reč, 2) neznan, 3) neznosni, 4) prepušča, 5) prikazek, 6) takoj, 7) pogledati, 8) poklic, 9) le, 10) černost, 11) lepoto, 12) razstopa se.

Slovar in slovnica prof. M. M. Hostnika.

V skupnem zvezku pod naslovom: Ручной Русско-Словинский Словарь (Ročni Rusko-slovenski Slovar) in Kratka slovnica ruskega jezika (Краткая Грамматика Русскаго Языка) — je izšlo toli pričakovano delo našega sotrudnika slovenskega rojaka profesorja M. M. Hostnika. Pripravni ročni format obseza pri slovarju X + 378 strani, pri slovnici pa 85 strani teksta. Natisnula je skupno knjigo »Goriška tiskarna« A. Gabršček in jo ista tudi prodaje proti gotovini po 1 gld. 50 kr., vezano pa po 1 gld. 80 kr., po pošti 10 kr. več.

Le mimo gredé omenja g. pisatelj v predgovoru važnost ruskega jezika, kakó se ga učé germanska in romanska plemena, in dá torej za njimi ne morejo zaostajati Slovani, in da so Slovenci imeli samo Majarjevo nedostatno rusko slovnico. Predgovor je podan na ruskem

*) Vsem narodom pa podeljena. Op. ur.

in slovenskem jeziku in pravi dalje: »Pričujoča slovar in slovnica zaključata v sebi le ono, kar sestavlja *razliko* mej ruskim in slovenskim jezikom« . . . »Besede, ki se popolno ne dajo prevesti v svojem točnem pomenu na slovenski jezik, objasnjene so celimi stavki; takemu objasnjenju dajala se je tudi prednost pred besedami krajevnih slovenskih narečij.«

»Posebno se je pazilo na *naglas*. Naglas je duša jezika. Razgovor bez pravilnega naglasa je godba bez takta.« Kaže na znamenja za dolgi in kratki glasnik in premikanja naglasa v sklanji ter opozarja na posebno zaglavje o naglasu v slovnici. Dasi je g. prof. Hostnik sam veščak in natančen opazovalec ruskega jezika, vendar je dal vse delo pregledati ruskim strokovnjakom, katerim se zahvaljuje, imenom A. M. Mičatku za njega »dragocene opombe glede slovnice.« Predgovor pa završuje z željo: »Daj Bog, da bi moje skromno delo pripomoglo k razvoju slavjanske samozavesti in kulturne vzajemnosti rodstvenih slavjanskih plemen!«

Predgovor je bil napisan v avgustu 1896, in čitatelji „Slov. Sveta“ se spominjajo, da je bilo izdanje slovarja in slovnice napovedano uže za l. 1896; pogajanja z različnimi tiskarnami, posebno jedno Dunajsko, so se bila razbila, ker so bile predrage. Naposled je bilo delo izročeno slovenski tiskarni Gabrščekovi, katera je srečno izvršila tisk in se tako sposobila, da bode mogla odslej tiskati v cirilici celó težka, sitna dela, kakoršna so slovarji z naglasom na besedah, pisanih s cirilico.

A ves trud tiskaren izgine v primeri s težavami, ki jih ima avtor takega dela, kakoršno je podaril Slovincem in gotovo tudi Hrvatom prof. Hostnik. Odbiranje in izbiranje samo takih ruskih slov, ki niso domače v slovenščini, ali ki imajo drug pomen, natančno povdarjanje vseh slov, vse precizno podajati na slovenskem jeziku; potem po istih načelih sestaviti kratko rusko slovnico, in naposled še vse sam v tisku popravljati in pregledovati, iz daljave dobivati in vračati korekture, — to zahteva truda in žrtev, ki so umljive le temu, ki sam izvršuje tako delo. Prof. Hostnik se vsega tega ni ustrašil iz ljubezni do stvari, in Slovenci mu morejo biti od srca hvaležni zato.

Za nizko ceno je podan pomoček na prvem mestu Slovincem pa tudi Hrvatom, da si ž njim bez težave pravilno prisvojé znanje ruskega jezika in takó prodrejo k zakladom ruske književnosti, leposlovne in znanstvene.

Dostavljamo, da slovar ima tudi več jako umestnih in praktičnih prilog, kakor: I. Priloga: a) Besede, ki imajo v ruščini drug pomen, nego v slovenščini; b) Besede, ki imajo pri raznem naglasu razen pomen. II. Priloga: Spisek najbrabljivejših krstnih imen. III. Priloga: Mere, uteži in denarji. — Slovnici na čelu je postavljena Azbuka s tiskanimi in pisanimi črkami pa z njih izgovorom in imenom.

Tekom poslednjih desetih let so se mnogoteri rojaki obračali neposredno do uredništva „Slov. Sveta“ z vprašanjem, kak ruski slovar in kako rusko slovnico bi si naročili; priporočati smo morali običajno slovarje in slovnice, ki so znani kot dobri v nemškem jeziku. Sedaj taka vprašanja odpadejo, in ni dvombe, da si slovenska inteligencija, na prvem mestu dijaštvo, omisli nove pomočke, podane na slovenskem jeziku; prof. Hostniku bode to izvestno najprijetnije zadoščenje.

RUSKE DROBTINICE.

Съ міру по ниткѣ, голому рубаха.

Na Petrograjskih „высшихъ женскихъ курсахъ“ je letos nad 800 rednih i voljnih učenk — študentinj. Historično-filologična stroka našteva jih 624, matematična — 134, kemična pa — 50. Te številke pač glasno govoré za „современность и цѣлесообразность“ kursov. Ne bodi nedostatka prostorov, kursi bi bili še bolj mnogočisljeni; kajti uprava njih pač ne skriva, da je morala odbiti mnogo prošenj, ker ni bilo mest v avditorijah. Med navedenimi po číslu dekleti je 790 odgojenek iz srednjih ženskih šol — iz ženskih gimnazij; iz njih je okončilo gimnazijo 513 devic z različnimi darili: 15 s šifri, to se pravi, z vencem i drugoj olepšavo črk carske obitelji; 218 z zlatimi medaljami; 140 s srebrnimi medaljami; 122 s knjigami; 15 z zvanjem (poklicom) domače nastavnice (učiteljice); 1 pa z zlatim brisletom i pa darilom prve stopinje. Po veri je seveda največ pravoslavnih — 720. V družbinskem obziru je 772 devic; po stanu so pa najbolj hčere i soproge vojnih i državnih činovnikov, a po letih doseglo jih je 20. leto 133, druge so pa menda mlaje, česar pa moj izvirk nič ne omenja . . . Gmotnih sredstev nabrali so kursi minulega leta 139.791 r. 73½ kop., in sicer: Podpora ministerstva narodne prosvete znašala je 3000 r., podpora Petrograjske mestne dume dala je tudi 3000 r., milodarov se je nabralo 1619 r. 31 kop., členi društva istega imena dali so 3210 r.; koncerti i blagotvorni trgi prinesli so 11969 r. 10 kop.; plata za poslušanje predavanj znesla je 66750 r.; plata za obščezitje (konvikt), obed i zakuske ravna je vsoti 48884 r. 13 kop. i. t. d. Vsi stroški za kurse prošlega leta znašali so 223513 r. 70 kop.; iz vsega tega denarja vzel je internat 52973 r. 65 kop., a novo poslopje za obščezitje stalo je upravo kursov 75535 r. 8 kop. Na podstavi vseh teh števil pač ni težavno uganuti, kaj i koliko se dela za mladi naraščaj ruske ženske. Dà, ta naraščaj bo pač lomil dolgotrajno i vspešno buče pijanemu pangermanizmu, koji nekje v poslednjo dobo silno neki ostri svoje zobe i razpira svoje čeljusti po — Rusiji! . . .

Tulsko zemstvo je nedavno prijavilo svoj račun o delavnosti šolske sekcije o (narodnem ljudskem) obrazovanju. Ta račun je gromadni tom (zvezek), tisk kojega je stal 5500 rub. Ko bi vam hotel poročiti same važne reči iz te velike knjige ljudske radosti i težave, trebalo bi mi vsaj celo leto, da bi se sam temeljito naznanil z delom ljudske šole v Tulski guberniji; pa to mi stvoriti ne dopuščajo svoji posli; torej pa le kažem na vir, kjer morejo najti bezkonečno ogato tvorino na temo »ruske narodne (ljudske) šole« vsi, koje zanima ta stvar. Tulski zemski »otčet« o narodnem obrazovanju je pa važen, per se ipsum; to vam je novejši izraz podobne delavnosti v ruskih zemskih komisijah, o katerih je pa menda kaj slabo podučen prebrisani Zapad . . . Bož. Tvorcov.

Iz novin.

»Slov. Narod« v svoji velikonočni številki objavlja članek »Časnikarstvo in Slovenci«. Toži, da se evropsko časopisje informuje o avstrijskih rečeh malone samo iz židovskih listov Dunajskih, kateri so vsi v službi nemških strank, in radi tega so Čehi uže pred več leti jeli skrbeti zato, da dobivajo v prvi vrsti francoski

listi tudi informacije iz čeških virov. O nas Slovencih pa zunanji svet skoro ničesar ne zvé. A razun hrvatskih se tudi drugi slovanski listi za nas malo zmenijo. — »Potrebno nam je krepke organizacije, kateri bodi namen, informovati zunanje liste in v prvi vrsti slovanske liste, zlasti še češke in poljske o naših razmerah, potrebah in stremljenjih.« Veseli nas to spoznavanje; naj bi besedam sledila tudi dejanja!

»Reichspost« je označila razmere v Istri, ter pravi, da vedno in povsod protežuje vlada Italijane na škodo in krivico Slovincem in Hrvatom.

»Selské Listy« poročajo, da se je na Dunajski bogoslovnici prepovedalo Čehom, da govoré med sabo češki ter da čitajo češke knjige, in da je vsled tega več bogoslovcev izstopilo iz semenišča.

V angleških listih so se zadnji čas pojavile mnoge razprave o Slovanih. V reviji »Contemporary Review« je priobčil Washburn studijo. On Slovanom pripisuje moč, da prenové naše razmere; Rusija je postala država, ki odločuje v Evropi. Francosko-ruska zveza je zveza slovanskega in latinskega plemena proti germanški premoči. Ugovor, da so Slovani še daleč od svojega cilja, da so zaostali tudi v kulturi, ne dokazuje ničesar. V Rusih živi še oni duh, ki je živel v velikem slovanskem propovedniku Husu, dub žrtvovanja samega sebe. Ruski narod je kakor odtrgan od našega materijalističnega veka.

V »Braunschweiger Landeszeitung« je poročilo, kako je ondi govoril redaktor Funke, sin germanskega vodje, o položaju Nemcev na Češkem. Lagal je zlasti mnogo o duhovniški agitaciji: katehet hoče otroke v šoli poučiti, kaj je angel in kaj hudič. Tedaj vzame zrcalo, je drži češkemu otroku pred obraz in pravi: glej, tak je angel. Nato je drži nemškemu otroku pred obraz in pravi, glej, tak je hudič. Nato opisuje, kako Čehi na ulicah napadajo Nemce, zlasti žene. Kako celo na pokopališčih skrunijo mrliče. Pri Praskih nemirih se je tako divjalo proti nemškim trgovcem itd., da so na stotine postali berači; celó pred očmi vojakov so se napadale in plenile trgovine. Itd. Neverojetna je zlobnost pripovedovalca in najivnost poslušalcev.

»Augsburger Postzeitg.« piše o dvojezičnosti na Češkem: da obstaje od cesarja Ferdinanda od l. 1627, dočim se je preje uradovalo le češki; cesar Fran jo je, v nasprotju s cesarjem Josipom, ki je hotel povsem zatreti češčino, terjal kot uslovje pri političnih uradnikih. 1864 je sklenul češki deželni zbor obligatni pouk v obeh deželnih jezikih. 1866 so to nemško liberalci sistovali. 1870 je grof Leo Thun vnovič sprožil vprašanje o pouku obeh jezikov, 1895 je grof Adalb. Schönborn stavil tak nasvet v dež. zboru, ki pa še ni rešen. Torej dvojezičnost nikakor ni novotarija. —

Cornelius nasvetuje v »Kritik« drug način, da se ponemčijo vzhodne marke nemškega cesarstva. Vse razlaščenje in parcelovanje poljskih posestev, vvažanje nemških kolonistov, tiranstvo v šolah, policijsko prosledovanje društev mu še ne vede dosti hitro k cilju. On želi, da bi se v nemških šolah moral učiti poljski jezik, ker danes Poljaki, ki znajo oba deželna jezika, poražujejo Nemce v raznih službah. V časopisih je obilo inseratov za službe, kjer se zahteva znanje obeh deželnih jezikov. — Prusko uradništvo mu je vse preveč ošabno. Ono bi si moralo skušati pridobiti veljavo v občanskih krogih, potem bi tam vspešneje širilo pruski duh. — Blazno je, da se širi vest o revolucij-

skih nakanah Poljakov. Država mora pripustiti, da Poljaki živé gospodarstveno, — in oni branijo le svoj jezik in svoje gospodarsko stališče, — a ne sme dovoliti, da se ojačijo na škodo Nemcem. Zato naj sama zaklada v poljskih krajih vzorne delavnice in tržišča, s katerimi ne bi mogli tekmovali.

Angleži so si v Kitaju osvojili Wei-Hai-Wei. To pa ni, kakor se zatrjuje, demonstracija proti Kitajski, temveč proti Rusom, katerim Angleži ne privoščijo njih uspehov. »N. Vr.« pa pravi, da mora Rusija za to ojačenje Angleške dobiti kompenzacijo, in najprimernejše v to bi bila anulacija 1895 sklenene pogodbe glede Afganistana.

Zalostne razmere ter bedo in glad, ki vlada v Bosni in Hercegovini, opisujejo hrvatski in srbski listi. Ubogi izstadanci, ki so šli iz Nevesinja v Mostar, zama iskat pomoči, so tam postali žrtve boleznij, a po Hidžah se prirejajo dirke in streljanje na golobe. Kakor vlada, tako tudi škofje ne stvoré ničesar za stradajoče kmečko ljudstvo. Tudi mesta se ne brigajo za nje, saj imajo dovolj posla z nemškimi in židovskimi tingel-tangeli in nabiranjem za srebrne lovorove vence tem umetnikom.

„Politika“ piše z ozirom na odstop dr. Šustersiča: »Ko je lansko pomlad imel grof Badeni nesrečno namero, da ustanovi večino z »zmernimi« nemškimi liberalci in izključenjem »katol. ljudske stranke« in Jugoslovanov, je bil dr. Š. med onimi delavnimi desničarskimi poslanci, ki so s pogumom in icijativno s u-stvarjenjem avtonomistiške večine preprečili ta namen. V isti uri se je zlepil tudi Jugoslovanski klub, ki se je doslej obnesel kot izborna organizacija, in v njegovem predseštvu je bil tudi najmarljivejši njega stvaritelj dr. Š. — Bil je v svoji strdnki oni, ki jo je naganjal in najprej porival.« Zato misli »Politik«, da »ognjevilemu temperamentu« ni ugajalo sedanje letar-gično stanje, ter je odstosil. »A ne zapušča le v svoji stranki, temveč v vsi desnici vrzele« in zato želi, da ga volilci vnovič pošljejo v parlament.

„Alto Adige“ piše o jezikovnem vprašanju, da sicer je faktično državni jezik nemški, a Nemci hočejo to i zakonito uveljaviti, da si s tem za večno utrdijo svojo nadvlado. Italijani tega ne bodo nikdar podpirali. Drž. jezik je le anahronizem. Po emancipaciji Slovanov, ki tvarjajo večino, bo nemško, da se utrdi vlada manjšine. A otroče je tudi, ako mislijo, da se narodi, ki so dosegli gotovo zrelost in samozavest, podvržejo umetnemu sistemu centralistiške birokracije. Tak je obstajal, dokler je nemški jezik in prevladoval nemški rod v istini, dokler je absolutizem zavračal uveljaljenje narodnostnih teženj. Sedaj je vez: viši interesi, naslanjajoči se na polno svobodo in jednako-pravnost zjedinjenih narodov. Primirno je posluževati se jednega jezika, kateri razumejo vsi, a tak postane le po rabi, ne po zakonu. Moderna mnogojezična država mora biti narodnostim nasproti istotako indife-rentna kakor verstvom. Drž. jezik, ki ga zahtevajo Nemci, bilo bi pa poniževanje vseh drugih narodov, oficijalno razglašenje inferijarnosti vseh drugih jezikov, vedna grožnja drugim narodom. Male in zatirane narodnosti se morajo okoristiti z mometom, ko je dospela narodna oholnost do tega, da zabranjuje vsako delovanje v parlamentu, in morajo razglasiti jedini princip, ki more dovesti mir, princip narodne jednakopravnosti nasproti državi.

DROBTINE.

Proti Husovemu spomeniku v Pragi so pričela katoliška društva ostro agitacijo. Predsednik katol. polit. jednote, grof Schönborn, je vodil 11 društvenih deputacij k županu. — Glavni moment naglašajo v tem, da na malostranskem obrežju, kjer se namerja postaviti spomenik, stoji uže kip Matere božje, ter se jim zdi ta soseščina neprimerna.

Za »deutsches Haus« v Celju je mesto uknjižilo podarjenih 6000 gld. umrlega svetnika dež. nadsodišča Liningerja. Za razširjenje »Studentenheim« — a se je nakazalo 17.000 gld.

Novo pevsko društvo »Vranska Vila« se je ustanovila na Vranskem (Štirsko).

V Buzetu v Istri je bila na cerkvenem stolpu plošča v hrvatskem in laškem jeziku, kedaj so cerkev zidali. Italijani so se pritožili na ministerstvo zoper hrvat. napis, a ker dolgo ni došla odločba, in so se najbrž bali, da jim ne bo ugodna, so izklesali hrvat. napis! —

Največ dolgov od vseh držav ima Ogerska. Na jednega prebivalca pride 411 gld. drž. dolga!

Dosedanja primadona slov. gledišča gdč. Ševčikova, je priredila 14. aprila »oprostni koncert«, ker ostavi Ljubljano.

V Libercih si je Žid izkoristil narodni boj. On je lastnik hotela »Union«, ki pa ni procvital, kakor si je želel Hebrejec. Naznanil je v njem češko besedo, in javil, da sta obečala priti iz Prage dr. Podlipsky in inženir Neubert, da si ogledata poslopje za nakup. (Oba o tem nista ničesar znala). Hitro se je širila vest o tej grozni nesreči, ki preti nemškemu mestu, in nemška gospoda je takoj zvitemu Hebrejcu odkupila hotel za nerazmerno ceno 126.000 gld.

Proslavo 50. letnice hrvatskega kot službenega jezika so priredili 18. apr. Hrvati pod protektorstvom drž. posl. prof. Spínčiča v Pragi. Ob tej priliki je izšla spomenica, za katero so doposlali doneske najuglednejši hrv. rodoljubi. Čisti dohodek je namenjen družbi sv. Cirila in Metoda v Istri.

Odbor za zgradbo drugega češkega gledišča v Pragi je sklenul, da prične z uresničenjem te ideje. Inženir K. Skopec je predložil načrt za zgradbo za 1400 oseb. (Dolej je društvo dalo sestaviti uže 7 črtežev.) Prostor v mestnem parku naproti hipotečni banki je za zgradbo najbolj ugoden. Kapital se pridobi: 1) z oddajo dedičnih mest za določeno dobo, 2) z izdajanjem dvojnih akcij, 3) s prispevkom mesta Prage. Mesto bo zastopano v glediškem vodstvu.

Mestni svet Opavski je zavrnil »z ogorčenjem« poziv komiteta za Palackega jubilejno slavnost, ki ga je ta razposlal na vsa mestna zastopništva na Češkem, Moravskem in Sileškem, »ker je mesto Opava in njegova oprava nemška in torej dopošiljatev tega poziva očito zasramovanje.« In vendar živi v mestu samem dosti Čehov, katerim bi mestna uprava lahko naznanila ta poziv, ako bi ne bila toliko strastna.

Nemški socialni demokrati so izdali manifest za bodoče državnozbornske volitve v cesarstvu. Naznanjajo v njem, da se boré za nov državni in družbeni red, v katerem bodo možje in žene delavni jednako in svobodno.

V Olomucu se zgradi »prva tovarna za sladčice in šokolado čeških kupcev na Moravskem« na akcije po 50 gld.

V Berolinu, kjer živi močna češka kolonija, hoče prirediti »Sokol« o Binkoštih slavnost. Nemški listi na

Češkem uže sedaj hujskajo. »Češki roparji in požigalci, ki hočejo iztrebiti vse, kar je nemško, hočejo v srcu Nemčije sprejemati Sokolce s Češkega. Ali naj Berolinci mirno gledajo, da se v njih glavnem mestu nemškega cesarstva vprizarja gonba proti Nemcem.« Tako pisarijo listi kulturno vzvišenega naroda.

V Zagrebu se je vprizoril izvorni balet: »Na plitvskih jezerih.«

Nemec Bruinier je označil razmerje na Češkem: ker je Češka sosedinja Nemčije, ne sme postati nenemška. Dežele Nemci v cesarstvu ne zahtevajo zase, a ne dopusté, da bi prešla sovražnikom v roke. Isto velja tudi o drugih »nemških« deželah v Avstriji. Povsod so Nemci jedini poklicani nositelji kulture, in nemška Avstrija je zaslomba proti vzhodu. Torej ne sme priti iz rok svobodnih Nemcev v one sužnjih Slovanov!

Iz Dolnje Tuzle so iztirali štiri srbske gled. igralce, in sicer bez pravega povoda.

Naučno ministerstvo je dovolilo češkemu skladatelju Fibichu za njegove zasluge na glasbenem polju častno darilo 500 gld.

Zaveza slov. učit. društev bo v »Šolskem muzeju« združevala: a) dela in razprave o pedagogiki, b) dela in razprave o didaktiki, c) učne in pomožne knjige, d) mladinske spise, e) perijodične spise, f) godbo in petje (pesmarice, šolske narodne in cerkv. pesni), g) uradne spise, h) učila za otroške vrtce, i) učila za 1. razr., k) učila za srednjo stopinjo, l) učila za višo stopinjo (mešč. šolo), m) učila za nadaljevalne tečaje, za obrtne šole, obrtne nadaljevalnice in obrtne strokovne šole, n) učila za učiteljska, — o) šolsko orodje, p) šolske potrebščine. — Poslane stvari bo presojalo razstavno sodišče. Vsi predmeti, ki ostanejo last muzeja, naj se pošljejo do 1. jul. g. J. Dimniku, mest. uč. v Ljubljani.

Narodni češki delavci so proslavili 50 letnico odprave tlake v Pragi v »Sokolovi dvorani«. Nad 2000 delavcev se je zbralo. Slavnost je otvorilo pevsko dr. »Tovačovsky«. V. Kofač je govoril o važnosti tega dogodka in razjasnil stanje pred letom 1848. Po slavnosti je šlo kakih 600 delavcev na Emavsko pokopališče, kjer so na grobu 1848 padlih peli »Hej, Slovane«.

Pred 50 leti je pisal dr. Klicbert češkim Nemcem, ki so se protivili češkim težnjam, da ne vidi nič krivičnega v terjatvi, da češki jezik velja za Čehe v šoli in uradu. »Mislite si, da bi se vaši otroci silili, da molijo in mislijo v šoli francoski, ter da bi dobivate pri sodiščih na nemške vloge francoski rešitve. — Česar pa nočete zase, pristajte iz pravičnosti tudi češkemu sosedu. Vi in vaši otroci ostanite nemški a Čeh, katerega so doslej vedno silili, da je postal Nemec, naj tudi ostane Čeh. — Često se le s težka dobi delavec, ki je za silo tolmač rojaku in sodišču. Ali ni za Čeha žalostno, da ga ne razumejo pri sodiščih? Ako ga v domovini, ako hoče kaj prositi, v nemških krogih ne razumejo povsod? Kdor pa seje sovraštvo med narode, tega zadeni sramota.«

V Ribnem pri Bledu namerjajo za cesarjevo 50 letnico obnoviti župnijo, ki je bila ustanovljena od cesarja Jožefa, a je prenehala po francoskih vojnah. Prosili so pri kranjski hranilnici podporo v ta namen, a odgovorilo se jim je, da se njen delokrog ne more razširiti s tako podporo. Iz poročila hranilničnega pa je razvidno, da je dala protestantski cerkvi Ljubljanski 200 gld. — Za Nemce imajo denar, za Slovence pa ne, dasi se steka dobiček iz slovenskih dežel. — »Svoji k svojim!« Čemu imamo mestno hranilnico Ljubljansko, ako naj še podpiramo »kranjsko«?

Dor. Jernej Zupanec, vzoren rodoljub in plemeniti podpornik vseh slovenskih naprav in ustavov, je umrl 11. apr. v Ljubljani v 88. letu. Po pravoslovnih in modroslovnih naukah je kot odgojitelj v raznih plemenitaških rodbinah prepotoval skoro vso Evropo ter severno Ameriko. 1856 je bil imenovan notarjem v Ljubljani in bil najzvestejši sodnik pri vseh slovenskih društvih in stal vedno v prvih vrstah narodnih bojevnikov.

»Duo si faciunt idem« . . . Za jubilejsko razstavo se je odklonil kip dr. Kramařa, delo češkega kiparja Šafa. Ko so Čehi odvrnuli sliko Mommsenovo, je pisal nemški list, da je prenesenje političnega sovraštva na umetnostno polje najboljši dokaz narodnostne inferiornosti. Za Nemce seveda ne velja ta dokaz.

Nemški slikar Lenbach je poslal za velikonočno umetniško izložbo v Prago portret Mommsenov. Odbor pa je sliko zavrnil z ozirom na Mommsenovo sramočenje Čehov. Nemški listi se hudujejo nad češko nestrpnostjo, ki je provzročila to netaktnost nasproti slavnemu slikarju, ne pomislijo pa, da je baš ta slikar bil stokrat netaktniši, ko je doposlal sliko v Prago. Uverjeni smo, da bi vsaka nemška razstava zavrnila sliko kakega moža, ki je nemškemu narodu sovražen, a to bi isti listi le odobraval.

Préd 30 leti je bil prvi češki tabor v prisotnosti 20.000 Čehov, in sicer 10. maja na Řipu.

1398 je začel Hus profesorovati na češkem vseučilišču. —

1897 je bilo 537 madjarskih listov, od teh 46 dnevnikov. — Nemadjarskih listov je izhajalo na Ogerskem 211.

Na avstrijskem oddelku Pariške razstave priredi grof Harrach etnografsko izložbo s hišno obrtjo v posebnem paviljonu. Zastopani bodo tu razni slovanski narodi.

Bivši ogerski poslanec Zimandy je izdal knjigo: »Košut pred sodiščem svetovne povestnice«, v kateri pripoveduje, da je bil Košutov oče sleparski odvetnik, mati pa tatica. Od obeh je podedoval sin te lepe lastnosti, a poleg tega je bil še pijanec. Sodeloval je pri atentatu na našega cesarja 1853; pri umoru Karla III. v Parmii 1853 pri zaroti proti Napoleonu. — Košutov sin je hotel tožiti pisatelja te knjige in »D. Volksbl.«, ki je donesel iz nje odlomke; po совету prijateljev je odstopil od tožbe. — Dasi je očito, da je knjiga diktovana od strastnega sovraštva, vendar nam zlasti sinovo ravnanje kaže, da bo pač mnogo resničnega v njej.

Za ljudske koncerte je darovalo Norimberško mesto 12000 marek.

O novi madjarski literaturi sodi madj. kritik-Pavel Gyulai: »knjige so se razmnožile, a literatura stoji, ker knjige še ne zaznamujejo literature«. Ako bi se zažgala vsa madj. literatura zadnjih 20 let, madj. narod bi ne utrpel nikake škode.

Uradno izvestje angleškega konzulata v Odesi pravi, da je treba varovati vse angleške tovarnike, da ne stopijo v trgovsko zvezo s tamošnjimi Židi; ker je dokazala izkušnja, da ruski Žid oslepari lehkoverne firme.

Mešani zbor pevskega društva »Adrija« je pel v Barokvljah Riccijev »Miserere« v slovenskem jeziku.

* * *

V Črnovicah je 17.859 Židov, 9.833 Nemcev, 10.384 Rusov, 7624 Poljakov.

Proslava Palackega v Pragi: 17. jul. zvečer pozdravi župan goste na Žofinjskem otoku. — 18. jul. shod slavitelj v Panteonu in muzeju (ob 11. dop.), kjer govorita o Palackem prof. Tomek in dr. Rieger; ob 2. banket na Žofinjskem otoku in zvečer slavnostna predstava v narodnem gledališču. — 19. jul. se položi temeljni kamen spomeniku. Popoludne narodna zabava v korist

spomeniku. — 20. jul. gostija v starograjski dvorani. Spomenica se izdã v vseh jezikih in razpošlje vsem znamenitejšim in svetovnim časopisom v inozemstvu.

Vatikanski budget. Vseh dohodkov je 7,160.000 lir. Za papeževe privatne potrebe se rabi 500.000 lir, za kardinale 700.000 lir, za siromašne škofe 460.000 lir, za državno tajništvo 1,000.000 lir, za plače uradnikom 1,500.000 lir, za šole in miloščino 1,200.000 lir, torej dohodki in troški zjednačeni.

Za ljudsko prosveto je pričela vlani »Matica dalmatinska« z izdavanjem malih, cenih knjžic skrbeti. »Nar. List« opozarja na to, kaj bi se še vse lahko izdalo v takih publikacijah. Poleg pouka o gospodarstvu tudi še o ekonomičnih stvarih (poštni hranilnici, zavarovalnicah itd.), politični katekizem, ter zabavne knjžice s posebnim ozirom na one vzroke, ki provzročajo moralni, fizični in ekonomični propad naroda. Pri nas dr. sv. Moh. vspešno deluje, a želeli bi, da se ozir a bolj na navedene potrebe. Tudi »Leonova družba« je pričela z izdavanjem sličnih brošuric.

O češkem bogoslužju na Dunaju sporoča »Slovac«, da je cesar Fran I. določil cerkev »Mater božje na Nabrežju« v I. okraju za češko bogoslužje, kjer se je opravljalo do 1848. Odslej je bilo to omejeno do zadnjih let. Kard. Schwarzenberg je vvedel v redemptoriški cerkvi v III. okr.; a pred 4 leti se je vvedlo i v novi cerkvi v Hernalsu. Vse to se je plačevalo iz verskega zaklada. — Kaj je bogoslužje v treh cerkvah za toliko tisoč ljudi? Zato je bila pred 25 leti založena Jednota sv. Metodija, ki deluje, dasi skromno, za razširjenje češkega bogoslužja. 1875 je bila odkazana cerkev sv. Ane v I. okr., kjer so se ustanovile češke propovedi in kršč. nauk. 1888 je to doseglo pri Lazaristih v 7. okr. — V 10. okraju, kjer prebiva največ Čehov, se je moralo celih sedem let boriti zanje. Znano je, kako so se temu protivili Nemci. Isto tako je v II. okr. nemška kultura onemogočila češko službo božjo. Vse to plačuje češki narod sam. — Veronauk v šolah ne vspe va, ker je katehetom tudi, ako so zmoini češčine, pod kaznijo prepovedana vsaka češka beseda.

Na vseh progah bosensko-hercegovskih drž. železnic se je 1897 prevozilo 1,214.938 oseb in 555.958 ton tovara. Dohodki železnic so znašali 2,465.294 gl.

Od okupacije do 1893 se je izdalo za Bosno in Hercegovino 260 milj. gl. Ako pristejemo temu še troške za zgradbe železnic in cest, za najmanj 150 milj., — je veljala 410 milj. gl., in sedaj vsakolejno vzdržanje 5 milj. — Ako štejeemo odstotke za izdane milijone in izdanja za vojaštvo, velja Bosna in Hercegovina na leto nad 25 milj. gl. In vsu korist od nje imajo jedino le Ogri; dasi pride troškov na Avstrijo 70% in na Ogersko le 30%. A na prospeh Ogerske se niti ne dovoli železniška zveza Bosne z Dalmacijo.

Pokojni gimn. katehet goriški Pertout, je zapustil 10.000 gl. za ustanovitev duhovskega gimnazija v Gorici, 100 gl. za Alojzijevišče.

V Sileziji (avstr.) je 32% Poljakov in 25% Čehov, in vendar jim nemška deželnozborna večina noče priznati najmanjšega prava ter jih je prisilila k izstopu iz dež. zbora. V takozvanih čeških in poljskih ljudskih šolah je pouk v I. razredu v materinščini, da otroci razumejo kaj, a takoj v 2. se uže prične z germanizacijo. In vlada ne stvori ničesar, dežela pa, kjer je 25 poslancev Nemcev, le 3 češki in 3 poljski, seveda tudi ničesar. — V narodnostnem oziru je isto, kakor pri Slovencih na Korškem.

Nemci uvažujeje Japonce kot sebi podoben kulturen narod ter so se nadejali, da z njih pomočjo premagajo vpliv Rusov na Vstoku. A v kratki dobi treh let, kar Nemci vodijo politiko in daljnem Vstoku, so Japonci te uže spoznali. »Nouvelle Revue« se piše iz Tokio: Nasilstvo, katero so izvajali Nemci na Kitajskem, je vzbudilo občo obsodbo. Vsi japonski listi obsojajo Nemce kot barbare. Oni, ki so se vojskovali s Kitajci, ne morejo razumeti, da more izomikana država izrabljati tako surovo silo. —

Na Ogerskem je prepovedana v Monakovem izšedša knjiga »Deutschthum und Magyarisirung«.

Nemške knjižnice za ljudstvo hočejo osnovati na Poznanjskem, in sicer od »Društva za pospeševanje Nemštva« in z vladino pripomočjo. V tem vidijo najvspešnejši pripomoček »proti proteči velikopoljski propagandi« in z njo združeno »obrambo Nemštva«, kakor nazivljejo prislino germanizacijo. Poljaki so v teh knjižnicah izpoznali uže popreje važen pripomoček za vzdržanje narodne zavesti in so 1880 osnovali v Poznanju poljsko knjižnično društvo za poljske dežele, ki je do danes uže izdalo 192.000 marek. Seveda to ne ugaja Prusakom in zato hočejo uničiti društvo s tem, da je dolže razširjanja veleizdajskih knjig. Pri vladajočih razmerah je prav lahko možno, da proderejo s takimi nesramnimi sredstvi.

V septembru odkrijejo v Levovu spomenik kralju Sobieskemu, ki bo na konju v narodni noši. Bronasti spomenik se izdeluje v Dunajski livnici; modeloval ga je Tadej Barondz iz Levova.

Šolstvo v Galiciji. V Galiciji je otrok od 6—12 let 919.236. Od teh je 1895—6 hodilo v šolo 561.041, doma je bilo poučevanih 8.366, v ustavih je bilo 25.065, v viših šolah 6.610; v vsem poučevanih torej 601.982, v šole sploh ni hodilo 317.254 otrok, torej več nego tretjina.

Na Ogerskem je 17.000 narodnih šol. A vendar je 600.000 otrok bez pouka, a 700 šol praznih, ker nedostaje učiteljev. Na 4000 šolah se v občne ne uči madjarski, kakih 2000 učiteljev ni zmožno madjarsčine. — Meščanskih šol je 248 s 34.814 dijaki. — Gospodarskih šol je do 400 (225 za polno gospodarstvo, 170 za zidarstvo, 20 za mlekarstvo in nekoliko za sadjarstvo). —

7. apr. je bil shod vseh čeških društev v Olomucu, da se dogovorijo za proslavo Palackega v Olomucu.

V mestecu Dl. Louče je bilo naštetih 1800 Nemcev in ni jeden Čeh. A vendar jih je nad 300, ki imajo tudi češko knjižnico, katero oskrbuje ferijalni klub »Hana« v Olomucu.

Iz Avstrije se je 933.960, iz Ogerske 814.490 oseb prese-lilo v Ameriko v času 1848—1897.

Na bosensko-hercegovskih železnicah je promet 1897 na vseh progah znašal: 1.214.938 oseb in 555.958 ton blaga.

Občine Prvačina, Solkan in Kanal so pristopile kot ustanovnice z zneskom po 100 gl. »Sokolskemu domu« v Gorici.

Dr. Karel Špaček je umrl 31. marca na Dunaju; jeden najodličnejših Dunajskih Čehov. Rodil se je 1838 v Sobeslavi; učil se prava v Pragi. Bil je uže tedaj tudi slovstveno delaven. 1867 je postal pravni konsulent grofa Harracha, 1870 se kot njegov pooblaščenec preselil na Dunaj. 1882 je bil voljen v državni zbor. Od 1887 nadalje je bil podpredsednik »Slovsanske Besede«.

Avstr. poslanci Schönerejanci so poslali Bismarcku za rojstni god 1. apr. brzozjavno častitko, z zagotovitvijo neomajane zvestobe do nemškega naroda.

Socijalisti heveške stolce so 27. marca pop. imeli svoj shod v asistenciji 28 žandarjev. Vršil se je povsem mirno in dostojno. Sprejeli so resolucijo, v kateri so izražene želje: da se jim potom zakonov podelje prava, ki so bila podeljena 1848, 1867, potrjena, a kateri se jim še vedno zabranjujejo, — ter njih razne gospodarske in plačilne zahteve in nedeljski počitek.

Dopisnice v spominu Palackega rojstva je izdala tiskarna J. Slovaka v Kromerizu. Izvedene so v barvotisku ter stoji 100 izvodov 3 gl.

Desetletni Stanislav Ondříček je kot goslar v Pragi imel lep uspeh.

Na Hrvatskem in v Slavoniji je 1342 nižih ljudskih šol, in to 1272 občnih javnih, 40 javnih konfesionalnih in 30 privatnih.

Lujiza Pesjakova, priznana, pesnikinja in pisateljica slovsenska, je umrla v Ljubljani 31. marca v 69. letu. Kot hči rodoljubnega odvetnika dr. Crobatha, pri katerem je bil Preširen koncipient, soznanila se je z veljavnimi Slovenci. Občevala je z dr. Bleiweisom, Vrazom, Cimpermanom, Levstikom, zlasti pa je Preširnu hranila vedno hvaležne spomin. Priobčevala je svoje pesni v »Vrtecu«, »Besedniku«, »Zvonu«, »Kresu«, in v »Matici«. Poleg pesnij je zložila libreto Foersterjevi operi »Gorenjski slavček«, napisala nekoliko izvirnih povestic, — daljšo povest »Beatni dnevnik« je prinesla »Krajčeva biblioteka«. — Najstara hči je bila operna pevka na Nemškem.

Dr. Peter Matkovič, umirovljeni vseuč. prof. in mnogoletni tajnik jugoslov. akad., je umrl. 27. marca na Dunaju. Rnojen 1830. v Senju, je postal duhovnik, a se mnogo bavil zgodovino in geografijo, ter je uže kot bogoslovec leto dni učil ta predmeta na Senjski gimn. Po škofovem priporočilu je dobil vladni študentski in študoval na Dunaju in v Pragi; postal profesor v Gradcu, Varaždinu, na realki in 1884 na vseučilišču v Zagrebu. — 1892 je stopil v pokoj in se preselil na Dunaj. Pisal je strokovne razprave v nemškem in hrvaškem jeziku; bil je priznan statistik. — Petrograjska akademija ga je imenovala svojim članom. Pri pogrebu dr. Matkoviča, ki je umrl na Dunaju za kapjo, bilo je prisotnih več Hrvatov, — v kolikor so sploh vedeli o smrti pravocasn, — med njimi posl. Spincić in dr. Laginja; prof. Rešetar in dvorni svetnik Jagič. Vence so darovali: jugoslovsanska akademija, Monakovska akademija in hrvaški vseučilišniki. —

Nadina Slavjanska je sestavila nov, skrbno izšolani pevski zbor, ki šteje 37 oseb (moških, ženskih in otrok). Od 1. avg. 1897 do 1. marca 1898 je dala kakih 200 koncertov v Nemčiji, Holandiji, Belgiji, Franciji in Španiji. Sedaj koncertuje po Češkem, v Galiciji, poleti hoče prepotovati Kavkaz in Sibirijo.

»Srbobran« pozivlje Brodčane, da proslave spomin Branka Radičevića, ki se je 15. marca st. št. 1828 rodil v Brodu; 50 let je tega, da je izšla prva knjiga Brankovih pesnij, 15 let, da so se njegovi zemski ostanki prenesli na Stražilovo.

Pomnik J. A. Komenskemu postavi evang. reform. cerkev v Lešnu Poljskem.

»Ústřední Matice školská« rabi za leto 1898 za učne namene 339.267 gl. 21 kr.; gotovih dohodkov je 28.705 gl. 15 kr.; treba je torej nabrati za pokritje še 310.562 gl. 6 kr.

Policist Glass, ki je bil obsojen radi iztiranja posl. Cingra, iz zbornice poslancev, je bil v prizivni obravnavi oproščen.

Prof. dr. Josef Kalousek je 2. apr. slavil svojo 60 letnico. Večina mlajših čeških historikov so njegovi učenci. Postal je 1885 redni profesor češke zgodovine na češki univerzi. Spisal je 1871 »České státní právo« životopis Palackega in Karla IV., katera dela veljajo za vzorna.

Tiskarna za cerkvene knjige osnuje se v jednom samostanu v kraljevini Srbiji, in sicer na akcije po 50 din. Tiskarna bo pod nadzorstvom srbskega mitropolita in pod upravo odbora, kateri izbero delničarji.

Mazuri evangeljski v Berolinu so bili doslej povsem zapušteni. Pastor Abrahamovski pa je začel družiti jih v zabavno društvo, kjer je sicer izključena politika, a kjer se vendar udeležniki budé k narodni zavesti. Sklenuli so tudi, da se poslužujejo pri občevanju z rojaki le poljskega jezika.

Luther je bil velik sovražnik Židov. Nasovetoval je vladam razne pomočke za njih izboljšanje, in pristavil: ako je to bezvspešno, jih izženite iz dežele.

Gornje-savinjska posojilnica v Mozirju je imela lani 290.396 gl. 48 kr. prometa, čistega dobička pa 2297 gl. 14 kr.

Posojilnica v Gornjem Gradu je imela lani 164.764 gl. 40 kr. prometa, a čistega dobička 2340 gl. 37 kr.

Od zatožencev vsled izgrediv v Žatu je dobil najvišjo kazen urednik Pummer, 4 mesece težke, s postom poostrene ječe. On je bil isti, ki je vodil naskok na »Besedo«, nadalje sta bila dva zatočenca obsojena na težko ječo po 1 mesec; 3 na težko ječo po 3 tedne. Sedem obtožencev je bilo oproščenih.

»Ústřední Matice školská« je imela koncem 1897 imetja 234.067½ gl. Ker je Matično višo gimnazijo po 13letnem obstanu prevzela država, odpade društvu izdatek letnih 30.000 gl. Na Moravskem je dežela nekatere šole prevzela, drugim določila subvencije; vendar mora društvo donošati še ogromno žrtev.

Kmetijska kriza na Finskem je vzbudila med finskimi veleposestniki misel, da bi se osnovalo društvo finskih kmetov, ki bi delovalo za združenje vseh finskih poljedelcev bez razločka: veleposestnikov, kmetovalcev in najemnikov, tako da si vzajemno pomagajo. Vsako leto naj bi bilo nekoliko kmetijskih shodov po mestih in vaseh v razgovor podjedelskih potreb.

Na Černejskem pokopališču pri Stanislavu je na gomili kmeta Petra Stasinka mramornat spomenik z napisom: Peter Stasink, volilec, je dal življenje za pravico in svobodo 27. marca 1897. — Bil je preboden od žandarja pri vlaških volitvah v državni zbor, in stanislavski Malorusi so mu postavili ta nagrobnik.

»Bohemia« dokazuje, da je treba po novih jezikovnih na redbah pristevati 104 okraje češkim, 75 nemškim in le 40 mešanim. Tako se razdelé okraj in okrajna sodišča. Drugače pa je z okrajnimi glavarstvi, okrožnimi sodišči in fin. okr. ravnateljstvi. Jedno okrajno glavarstvo tvorijo po največkrat trije sodni okraj, tako da se s tem poviša odstotek mešanih okrajev, in da dobimo 41 čeških, 28 nemških in 23 mešanih okrajnih glavarstev. Ako se odšteje od sodišč prve instancije Praško dež. sodišče s 23 okrajnimi sodišči, ostane za okrajna sodišča le 196 okrajnih sodišč. Vsakemu okrožnemu sodišču jih pripada povprek 14, in tako se pokaže, da je češko le jedno okrožno v Taboru, nemški ste v Hebu in Liberci vsa ostala, torej 80 odstotkov, so mešana. — Vsa viša oblastva v deželi morajo načeloma biti mešana. — Torej grozeče številke »Boh.« ne veljajo, in ne godi se nikomur ni najmanjša krivica.

Od 15. junija do 15. okt. bo letos v Pragi tehnična razstava. Iz njenega programa navedemo le: zgodovinski oddelek stavbarstva in inženirstva, — ki naj retrospektivno pokaže razvitek tehnike izza prošlih časov. Pojasnila o izložbi se dobé v Pragi, Husova ul. 20.

Zaklad jugoslovsanske akademije je znašal lani 263.496 gl. 96 kr.

Ogerski drž. zbor stoji v vsem 1.678.236 gl. Od tega pride na poslaniške dnevnice 1.094.400 gl., na stavbena doplačila 348.000 gl., razne izdatke 6000 gl., dohodke izbranih funkcijonarjev in uradnikov 102.636 gl., podpore in nagrade 2000 gl. Stvarni izdatki: tiskovni troški 50.000 gl., knjižnica 5400 gl., uradi in hišni troški 40.000 gl., sostavna zbirka dokumentov in spisov, ki se nanašajo na zborniške razprave pred 1861: 5000 gl.

Bolgarsko ministerstvo za trgovino in kmetijstvo ustanovi bolgarski trgovski muzej, ki bo nastavljen v ministerstvem poslopuju. Namen mu je, soznaiti domače kupce z domačimi izdelki in zbrati tuje izdelke, ki bi se dali izdelovati tudi doma.

Predsednik Belgrajske občine je predlagal v odborski seji, da se pokojnemu mitropolitu Mihajlu postavi spomenik v obliki mramorne plošče v cerkvenem zidu pri zapadnih vratih, kakor so vzdane i plošče Dostija in Vuka.

V Augsburgu bila je 27. marca češka slovanska služba božja, in se je to razglasilo v tamošnjih nemških listih. — V Nemčiji se ni nikdor spodikal nad tem, da se skrbi za dušni blagor čeških naseljencev s propovedjo v njih materinščini. V Komotavi, torej v češki deželi, pa je prečitavanje pastirskega lista tudi v češčini vzbudila tako gonbo, da so zahtevali, naj se dotični kapelan takoj kaznuje z odpuščanjem iz službe, in ker škof ni storil tega, pripravljajo se za prestop k protestantizmu na stotine.

Hrvatsko-slavonska hipotekarna banka v Zagrebu zaključuje bilancijo s čistim dobitkom 260.470 gl., kar je 8.68% obrestovanja delniške glavnice. Razdeli se 5 $\frac{1}{2}$ % dividende. Za rezervni zaklad se dá 30.000 gl., za uradniški mirovinski zaklad 10.000 gl., za hrvatski trgovskoobrtni muzej 1000 gl., v dobrodelne svrhe 2000 gl.

Dijaštvo.

Predavanja o slovanskih stvarih na nemških vseučiliščih v poletnem tečaju 1898: Berlin. Brückner: Slovanski teksti, 2 uri; — Zgodovina poljske književnosti, 2 uri; — Zgodovina ruske književnosti 19. veka, 2 uri. — Schiemann: Zgodovina Rusije v 19. veku, 1 uro. — Freiburg. Bienemann: Zgodovina odnošajev Nemčije do Rusije od 1650 do danes, 4 ure; Aleksander I., car ruski, 1 uro.

Hrvatsko akademsko društvo »Velebit u Innsbrucku« izabralo je na svoji II. redoviti glavni skupščini za ljetni semester sljedeći upravni odbor: predsednik: cand. med. Ćirilo Kalebić; podpredsednik: cand. med. Mirko Crkvenac; tajnik: stud. med. Juraj Mimica; blagajnik: stud. med. Ivan Ivanišević; knjižničar: stud. jur. Emil Cindro.



RAZGLLED PO SLOVANSKEM SVETU.

A) SLOVENSKE DEŽELE.

Kranjsko. Dr. Šustersič je odložil svoj drž.-zborni mandat. Dr. Šustersič utemeljuje svojeodrečenje državno-zborskega mandata z omajanim zdravjem, obilnimi odvetniškimi posli, rodbinskimi razmerami, posebno pa z dejstvom, da hoče posvetiti vse svoje moči »Gospodarski zvezi« in »Zvezi kranjskih posojilnic«, oz. gospodarski organizaciji sloven. naroda. Od poslancev »katal. narodne« stranke bil je jeden najdelavnejših in v narodnem pogledu najodločnejših.

Vseučiliški odbor — bogoslovci: dr. Janežič, dr. Dolenc in dr. Krek, pravoslovci: dr. Ferjančič, dr. Majaron in svetnik Polec; ter modroslovci: »Matičin« predsed. Levec in dr. Požar in ravn. Šubic — sestavi skupno spomenico na ministerstvo gledé ustanovitve slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Posovetoval se bo s strokovnega stališča o potrebi in važnosti tega zavoda, o sredstvih in pomočih in ovirah.

Strokovni učni tečaj za čevljarje priredi na željo zadruge Dunajski tehnologiški obrtni muzej v Ljubljani.

Mlekarsko zadrugo so osnovali v Logatcu.

»Narodna tiskarna« izplača 3 gl. dividende. Povodom občnega zbora je darovala »Narod. domu« in »gled. podpor. dr.« po 50 gl. podp. dr. tiskarjev in zgradbi učit. konvikta po 25 gl.

Črnomeljska mestna občina je prva, ki je drž. zboru poslala petico za vseučilišče v Ljubljani.

Ljubljanski nemčurji so se za dopolnilne volitve v mestni svet združili s socijalnimi demokrati, prepustivši jim v 3. razredu kandidatov. Bivši zavezniki slovenskih radikalcev hočejo po vsi sili pritisniti Ljubljani vsaj nekoliko nemškega pečata.

Mestni zbor Ljubljanski je za cesarjevo proslavo

dovolil 5000 gl.; kako se naj vrši, ukrene poseben odbor.

Za »Gasilni dom« je proračunjenih 120.000 gl. **Tržaško.** »Ed.« poroča, da župnik pri sv. Jakobu plačuje italijanske pevce iz miloščin, prihajajočih med službo božjo, določeno za Slovence. Ti naj svojih mlodarov ne dajo v to, da se z njih pomočjo izrivajo iz cerkve.

Tiskarna »Edinosti«, ustanovljena po požrtvovalnosti tržaških rodoljubov, je v ulici Via Carintia št. 2. List izhaja sedaj po *dvakrat* na dan. Zjutranje izdanje bo namenjeno bolj Tržačanam, večerno vnanjim naročnikom ter bode zadoščevalo vsakakor svojemu namenu.

Nad 6000 župljanov je prosilo Rojanskega župnika, da naj ne odpravi slovenščine iz cerkve, a vse je bilo zaman. Židovski »Piccolo« mu je ljubši nego večniki Slovenci, ki so sozidali cerkev ter izprosil v to celo od cesarja podporo.

Tržaški župan je škofu stavil »koncilijanten« predlog, da slovenske propovedi naj bodo ne v Trstu, a v Škedenju.

V seji mestnega sveta 4. apr. je poročal Tržaški župan, da je dobil od škofa na prijavo, da mestna godba začasno ustavi svoje sodelovanje v cerkvi sv. Justa, odgovor: da ne misli nato, da bi spreminjal kar si bodi na storjenih odredbah glede propovedi v slovenskem jeziku v cerkvi sv. Justa. — Nato je predlagal župan, da se naj slov. propovedi premeste v Škedenj. Municipalna delegacija je hotela na to, potom državnega poslanca Angelija, prositi papeževega nuncija na Dunaju, da bi on posegel vmes in poravnal ves razpor. Župan pa dvomi, da bi nuncij, in naj je še tako navdahren z najboljšo željo, mogel kaj storiti Ita'ijanom v korist. — Župan je tudi bil zato, da se ovrže oni sklep (zaradi mestne bande), ako se škof približa s kakim drugim privoljenjem, n. pr. z odpravo sloven. propovedij pri sv. Antonu starem. — Obžaluje, da bodo velikonočne slavnosti »bez onega sijaja in blišča«, ki prihaja od sodelovanja mestne godbe.

Piranski mestni svet je čestital tržaškemu na odločnem postopanju v sporu s škofom. Škof je odpovedal birmovanje v Piranu, določeno no Binkoštno praznike, vsled županovega pisma Piranskemu župniku. »Kakovo pismo je bilo ono, ki je povzročilo takov efekt? To daje misliti, mnogo misliti« pristavlja »Ed.«

V cerkvi sv. Justa v Trstu so veliki teden pevali dijaki škofijskega konvikta. Cerkev je bila natlačeno polna. Tako se ni posrečila namera italijanašev, da bi ravno k praznikom bila služba božja tiha, cerkev pa prazna.

»Ed.« poroča, da je za Rojanom, kjer gospoduje znani župnik Jurizza, prišel na vrsto Škedenj, kjer župnikuje g. Kavalič. Odpravil je slovensko petje iz cerkve, in sedaj vlada — tihota.

Tržaški škof je svojim vernikom objavil pastirski list. V postnem času je hotel vvesti v Trstu misijonske propovedi; v mestu v italijanskem in nemškem, pri sv. Jakobu v slovenskem jeziku. Ko je zvedel, da se tudi pri sv. Jakobu želé italijanske, je odredil, da naj bodo te po Veliki noči. Napadajo ga po krivem, da hoče posloveniti Italijane. Ako se je kaj spremenilo od prejšnjih običajev, se je le v korist Italijanom. Poslal je italijanskega kooperatorja v Rojan ter boče, ako bo treba, poslati po jednega v Barkovlje in v Škedenj. Leta 1857 je bilo navadnih nedeljskih propovedij

italijanskih 7, slovenskih 6, nemških 2. — 1897 se je podvojilo število italijanskih (14); število slovenskih je ostalo 6 in nemških skrčilo na jedno. — Izrednih propovedij bilo je v vsem leta 1857: italijanskih 70, slovenskih 8, nemških 18. 1897 je ostalo število slovenskih in nemških isto; štev. italijanskih pa 350, torej petkrat več. — Za sloven. propovedi so bili vsi glasovi v konsistoriji.

Tržaški mestni zbor je imel 16. apr. izredno sejo. Na dnevnem redu je bila resolucija, v kateri se protestuje proti postopanju škofovske kurije in cesarske vlade, odklanja odgovornost za izgrede in zahteva da se zabrani njih ponovitev. Zastopnik vlade, bar. Konrad, je prijavil obvestilo škofovo, da so ustavljene konferencije. Žid Venezian je strastno napadal vlado, škofa in policijo. Sovetovalec Angeli je predlagal, da se dovoli 1000 gld. ranjencem in priptim. Sv. Cambon prijavi, da so bili tržaški poslanci pri škofu namestniku, ki je obečal, da se ustavijo ne le ital. jezuitske propovedi pri sv. Antonu, temveč tudi slovenske pri sv. Jakobu. Ker so sloven. sovetovalci glasovali proti predlogom, je galerija prav divjašo razsajala. Sovetnik Gorjup ni prišel do besede.

Tržaški mestni zbor je v seji 14. apr. protestoval proti nadaljevanju konferencij v cerkvi sv. Antona nov. z ozirom na poulične izgrede, katere se provzročajo vsled njih. Občina odklanja zanje vsako odgovornost, kar naj župan sporoči vladi in škofu. — Škof je sistoval propovedi.

Izgrede, po proti slovanskih listih, so vprizorili socialisti in iredentaši proti katoličanom. Bil je protest proti poskusu, da se pridobivajo tla za kršč. soc. tendencije po jezuitih. Demonstracij seje udeležilo 8000—10000 ljudij. Dompieriju (županu) so napravili ovacijo, katol. društvu mačjo godbo in pobili okna. Pred škofijo so metali kamenje na policijo, ki je hotela razpršiti izgrednike.

Velikonočne praznike se je mudil dr. Lueger v Trstu in je bil več časa na obisku pri posl. Nabergoju na Proseku. Židje in njih trabantje so mu priredili mačjo godbo. Lep dokaz laške omike in gostoljubnosti.

Socijalni demokrati v Trstu so priredili pred cerkvijo sv. Antona Novega demonstracije, ker se je v nji v duh. konferencijah obravnavalo socijalno vprašanje. Zajedno so kričali proti škofu in slovenščini.

Ženska podružnica Dr. sv. Cirila in Metoda v Trstu je priredila 16. aprila v »Politeama Rossetti« koncert, pri katerem so sodelovali iz Ljubljane; operna pevka gdč. Ševčikova, op. pevec g. Noll, učit. »glasb. Mat.« K. Hoffmeister, J. Junek in J. Vedral.

Goriško. Pri Goriški okr. sodnji je bilo obtoženih 5 št. Petrccev. Vsa preiskava se je vršila v laškem jeziku. Slov. odvetnika dr. Stanič in dr. Franko sta protestovala proti temu, a sodni dvor je izjavil, da se v Gorici smejo tudi proti slovenskim obtožencem vlagati le laške obtožnice in proti njim in za nje govoriti le v (nerazumnem njim) laškem jeziku.

Za društvo »Šolski dom« v Gorici se snuje poseben ženski oddelek.

Štajersko. Na volilnem shodu v Jurkloštru in v št. Lenartu nad Laškem je govoril g. Drag. Hribar o narodnem gospodarstvu z ozirom na občinske razmere in o pomenu občinskih volitev za narodni razvoj. — Sad se je pokazal pri volitvi v Jurkloštru, kjer so Slovenci sijajno zmagali.

Štajersko učitelj. društvo je v zborovanju v Gradcu 9. aprila po živahni razpravi sklenulo, da se razdeli v slovenski in nemški oddelek.

Nemški »fanatični radikalci« so prisilili za Nemštvo toli zaslužnega Ptujskega župana in dež. posl. Orniga k odstopu, ker je v sloven. okrožnici na slovenske kupce (bez teh sovražnikov vendar le ne more živeti) bil »pomotoma« podpisan kot Ornik, — ter so iz tega izvajali, da njim na ljubo »slovenizuje« svoje pangermansko ime! Seveda se je prijateljem posrečilo, da je pozneje preklcal odstop. To poročilo »N. fr. Pr.« je zelo zanimivo.

Koroško. Schönerer je došel v Celovec, da nahajska volilce zoper svoje poslance, ki hodijo za Steinwenderjem, kateri se ne klanja diktaturi Schönererjanske petorice. Na shodu je bilo kakih 100 kmetov in mnogo učiteljev. Slovencem so, kljub vstopnicam, zabranili pristop. Ker so pred zbirališčem zaklicali »Pereat Schönerer« in »Živela Avstrija«, brzojavili so takoj v nemške liste, da so motili red.

Katol. polit. društvo za Slovence na Koroškem je napovedalo za 17. apr. shod v Farski vasi pri Prevaljah, na katerem je hotel poročati posl. Einspieler o drž. zboru. Okrajno glavarstvo pa je shod prepovedalo, ker je na Lešah bajé legar. Za prepovedi slov. shodom hitro iztaknejo kje kako nevarno bolezen, pri nemških shodih pa te izgubljajo vso svojo nalezljivo moč.

B) OSTALI SLOVANSKI SVET.

Državni zbor. V 1. povelikonočni seji zbornice poslancev je finančni min. dr. Kaizl izročil predloge o nagodbi z Ogersko, razun predloge o kvoti. Iz predlog je razvidno, da bi se tej polovini ne olajšala bremena, temveč še povečala, ne da bi vedeli, kakó se določi kvota. Najhujši je povišani davek na pivo, žganje in petrolej ter bi znašal blizo 47 milijonov poviška. Predloge so nasledstvo poprejšujega fin. min. Bilinskega. Vse stranke, nemške in slovanske, tvrdijo, da te predloge niso drugega, kakor makulatura, ker jih ne morejo odobriti drž. zbor.

Naslednje dni je bila razprava o zatožbi Badenija. Govorili so malone izključno pristaši nemških strank. — Kršč. slovanska zveza je dala tudi najni predlog o narodnostnem vprašanju, in Slovenci so interpelovali radi postopanja vlade v Trstu gledé na najnovejše iredentaške silovitosti v cerkvi in proti Slovencem. O vsem več v bodoče.

Finančni minister Kaizl je odredil, da doslej samonemški časniški kolki naj se rabijo odslej samo za nemške časnike in koledarje, za slovanske pa naj se kolekujejo v dotičnih jezikih.

Minister za železnice je izdal odlok, da se naj pri zgradbah železnic pred vsem uporabljajo domači delavci ter pritisk tujih delavcev zabranjujejo po možnosti. Pri razpisu gradeb in zasebnih družbah se bo to zahtevalo kot uslovje.

Drž. zboru je za praznike poslala trojica posl.: Pommer, Dr. Hofmann in Pessler, predlog o obravnavnem jeziku v zbornici: 1) obravnavni jezik je nemški; le v njem se mora govoriti; 2) oni poslanci, o katerih je dokazano, da so nemščine povsem nezmožni, smejo govoriti v materinščini, ako dovoli to zbornica; morajo pa predložiti predsedništvu popolni koncept govora v nemškem prevodu. V stenogr. zapisnik se sme spre-

jeti le nemški prevod. — Jdnake nemške bolečine se množé od dne do dne.

Shod slovanskih novinarjev v Pragi se bode dejanski vršil okolo 20. junija, v dni, ko položijo temeljni kamen spomeniku Palackega, torej v slavnostne dni, ko privré obilo občinstva češkoslovanskega iz raznih dežel. Odbor, ki vodi priprave za shod novinarski, marljivo deluje, in češke novine simpatiški pozdravljajo to namero.

Avstrijski vojaki — spodnještajerski Slovenci — so se vrnuli s Krete. Vsi listi so polni hvale njih vzornega vedenja, a ne omenjajo, da so slovenskega rodu. 18. apr. je došla v Pulj Lloydova ladija »Aurora« z drugim batalj. 87. pešpolka pod poveljstvom polkovnika Guzeke s Krete. Vojnike so pozdravili vojni minist. korni poveljnik, vsi admirali in častniki garnizije. Vojni minister je izrazil po naročilu cesarjevem njegovo zadovoljnost z disciplino in vedenjem vojnika na Kreti. Guzič je odlikovan.

Proti Schönerejancem. Dr. Grabmayer, drž. posl. za veleposestvo, je v Meranu govoril proti nemško nacionalnim kričočem ter dejal: Mi nočemo protidinastične, protiavstrijske politike; mi hočemo politiko, ki pri trdnem povdarjanju narodnega, nemškega stališča ne izključuje sporazumljenja med avstr. narodi. Ni možno, da ti se hotel mir, ako se hoče 14 milj. nenemških narodov kot manj-vredne podjarmiti izključni vladi nemščine. Jedno se mora hoteti, ali sporazumljenje med narodi, ali pa razpad cesarstva. Mi hočemo sporazumljenje, ker smo in hočemo ostati Avstrijci, s tem je našemu poštemu Nemštvu podana meja; črez to mejo ne pojdemo.

Nemška narodna stranka je izdala proti napadom Schönerejancev obsirno izjavo, v kateri izraža, da je obstrukcija parlamentarno sredstvo, ki se ne sme zamenjevati z nasiljem in škandalom. Zahteva, da se tudi Gautscheve naredbe prekličejo, je povsem opravičena, a glavna zadača Nemcem je, da uporabijo vse moči in si izkoristijo vse razmere v to, da se se izdá njim povoljni jezikovni zakon.

Dunaj. Dunajsko zdravniško društvo je sklenulo delovati nato, da se osnuje v Avstriji ministerstvo za zdravje. Rusi je imajo uže davno.

»Klub avstrijskih narodnostij« je imel 17. aprila glavni obč. zbor, ki je privabil mnogo udeležnikov. Treba je bilo voliti predsedništvo in 4 nove člene v upravni svet. Predsednikom je zopet izvoljen g. Kubiček, podpredsednikom pa dr. Urban. V upravni svet se je izvolil tudi 1 člen iz *narodnega* češkega delavstva, g. Lilling. Pristopilo je namreč v društvo več narodnih delavcev, ki si zasnujejo svoje sekcije. Narodno delavstvo se po svojem programu loči od socialnih demokratov ter soglašá s stremljenjem slovanskih narodov. Snuje se tudi posebna poljska in jugoslovanska sekcija. V poljsko pristopajo taki členi, kakoršni so bili n. pr. zastopani na večeru Stojalovskega, torej taki, ki hočejo narodno politiko, različno od plemenske politike. Jugoslovanska sekcija pa sprejema Slovence, Hrvate in tudi Srbe. Mi vabimo Jugoslovane, ki prebivajo na Dunaju, da bi obilo pristopali v Klub avstr. nar.; mogli bodo mnogo koristiti na različne strani.

Na občem zboru se je sprejela tudi posebna daljša resolucija, v kateri je glavna misel ta, da se mora narodna in jezikovna jednakopravnost izvesti jednako za

vse narode, in da dosledno mora se tudi v Niži Avstriji pripoznati češki kot deželni jezik. Drugače so dolžni češki in ostali slovanski poslanci postaviti se v bran ter preprečiti vsako namero, ki bi rušila v kakoršni koli obliki zakonov narodno in jezikovno jednakopravnost.

Slovansko pevsko društvo je 14. aprila priredilo vodji in častnemu členu g. M. Hubadu odhodnico, ker pojde na Poljsko in Rusko, da bi proučeval slovanske speve. Dr. Murko je slavil zasluge Hubadove, ki je v »Slov. pevsk. dr.« izvedel Dvořakov »Te Deum« in »Stabat Mater« poleg mnogih drugih skladb, ter povzdignul društvo do velikega ugleda.

Češko. Senat češke univerze v Pragi je podal ministerstvu peticijo za osnovo druge češke univerze.

V Pragi se je 4. apr. otvorila planinska razstava v dvorani Meščanske besede. Priredil jo je češki odbor slovenskega planinskega društva. Otvorila se je s koncertom, pri katerem je sodeloval Slovenec, baritonist g. Germ.

Hrvatska jubilejna proslava v Pragi se je izvršila ob velikanski udeležbi. Hrvatske poslance, na čelu njim prof. Spinčića, so pozdravili ob vstopu v dvorano s tušem in »slava« klici. Prisotni so bili hrv. dež. posl. dr. Potočnjak; mnogi češki drž. in dež. poslanci, rektor in profesorji češkega vseučilišča; mnoge deputacije (tudi od Dunajske »Slovenije«.) Slavnost se je pričela s koncertom. Uvertura k Lisinskega operi »Porin« in zbor »Lepa naša domovina« ste vzbudili največo navdušenost. Iraški »Sokol« je peval še Zajčev in Vilharjevo skladbo. Med udeleženci se je razprodajala »Spomenknjiga« s sliko Strossmajerjevo. Prečitali so se mnogobrojni brzojavni pozdravi; s posebnim navdušenjem se je sprejel Strossmajerjev telegram. — Nato je dr. Gregr nazdravil slovanski vzajemnosti, in prof. Spinčić — burno pozdravljen, — v češkem in hrvatskem jeziku povdarjal važnost tega dneva za slovansko vzajemnost. Oba naroda se morata združena bojevati proti nasprotnikom in zatiralcem, potem tudi dosežeta svoj vzvišeni smoter. — Dr. Potočnjak je dokazoval, da se more Avstrija kot mogočna država vzdržati le, ako se vsi avstrijski Slovani čutijo kot člane jednega naroda. Posl. Hořica je povdarjal potrebo, da Dunaj zopet postane središče Slovanom, kakor je bil središče oživiljenju slovanske zavesti. Na to je zadonela mogočno pesem: »Kje domov moj?« — kateri so sledile še mnoge zdravice in pesni.

Fin. minister dr. Kaizl je bil odložil svoj državno-zborski mandat, a je zopet kandidoval in je tudi zopet izvoljen. Radikalci, ki so mu hoteli nasprotovati, so naposled, ob volitvi, izostali. Dr. Ed. Gregr je tikoma pred volitvijo ostro nastopil proti Kaizlovi kandidaturi, a mu ni pomagalo.

Gostom hrvatske proslave v Pragi na čast je priredilo narodno gledališče 19. apr. slavnostno predstavo, Smetanovo opero »Libuša«.

V Budjejevicah so 11. apr. imeli nemški telovadci svoj »Schauturnen«. Nekoliko telovadcev je šlo nato k spomeniku cesarja Josipa v mestni log ter tam položilo venec s trakovi v barvah nemškega cesarstva. Češki farmacevt je vzel trak s spomenika in ga vrvel v stran, češ: spomenik avstr. cesarja ne sodi v okrasbo velikonemških barev. Občinstvo mu je pritvrjevalo. Turnarji so bili presenečeni, a kmalu zopet privezali trak na venec, na to pa sledili dijaku ter ga dali zapreti.

Dr. Engel je v Benešovem 11. apr. govoril o polit. situaciji, ki je zelo važna, in izjavil, da ni res da bi se bil izrazil proti vstopu dr. Kaizla v ministerstvo. Ker ni nemožno, da se zopet prične vladati po § 14., je dobro, ako je v kontroli državnega gospodarstva prisoten Čeh.

Česka narodno-socijalna stranka je imela 10. aprila svoj kongres v Kralj. Vinogradih. 9. apr. je bil prijateljski večer 300 delegatov, katerega se je udeležil posl. V. Březnovsky. Pri kongresu je bilo 415 delegatov, ki so zastopali 196 organizacij. Udeležil se ga je tudi posl. dr. Herold. Preds. Kvača je pojasnil nastanek stranke; Klečak govoril je o političnem programu stranke; o ekonomičnem vprašanju je poročal Hašourek, ki je bil za to, da se določi maksimalni delavski čas in minimalna plača; da se osnuje ministerstvo za delavce, omeji žensko in otroško delo, ustanavljajo javna zabavišča itd. O moralnem in kulturnem vprašanju je ref. Seplavy ter zlasti poudarjal krepljenje zdravega in vzglednega življenja v družini.

Smihovski volilci so se — v nasprotju s karolinodolskimi — na shodu izrekli proti kandidaturi min. Kaizla za drž. poslanstvo. Na shodu, 17. apr., je razložil dr. Podlipsky, da bo dr. Kaizl gotovo ne le zaupnik korone, temveč tudi češkega naroda. Vendar pa zaupanja vanj ne sme raztegnuti tudi na vse ministerstvo. Stavbar Buk se kot radikalec ne ogreva za kandidaturo Kaizlovo. Dr. Rieger je svoj čas rekel, da dosežemo svoja prava s takozvano drobtiničarsko politiko. Razumeli smo jo. Danes pa zaostajamo daleč za Staročehi. — Min. Kaizl je opravičil svoj vstop v Thunov kabinet s provedbo avstro-ogerske pogodbe in vzdržanjem ustave. A Nemci so razbili parlament, oni naj ga tudi zopet skrpajo. Naučno ali justično ministerstvo bi Čehom več koristilo nego finančno. Kaizl je priznana avtoriteta. Zato bo pomagal drž. financijam na noge, potem pa pojde. Palacký je bil izvrsten politik, dr. Rieger mu je sledil; Mattuš in Zeithammer nista zaostajala za obema; vsem tem so ponujali ministerske sedeže, a vsi so jih odklonili. In bili so poštenjaki. — Niso jih sprejeli, ker so bila ministerstva Čehom sovražna, isto tako, kakor je Thunovo. Mladočehi trdijo, da se mora najprej stvoriti kaj za Avstrijo, da se postavi temelj za državno-pravno pogodbo s Čehi. — Kako se to stvari, smo razvideli iz Bادنijevih naredeb. Niti črke se od njih ne oporeče, so zatrejevali, in danes imamo naredbe Gautscheve. In tako smo srečno dospeli tje, kjer so bili Staročehi. Ako bi bili hodili z njimi, bi imeli danes uže več drobtin. — Ako hoče biti in ostati dr. Kaizl dober Čeh, v to ni baš treba, da je poslanec.

V Kolinu je bil 17. apr. manifestacijski shod za osnovanje češke univerze na Moravskem. Vseuč. prof. dr. Bohuš Rieger je natančno razložil državno-pravna prizadevanja Čehov. — V Avstriji ni možen provincialni federalizem, temveč le po deželnih skupinah; v ta se more vvrstiti skupina čeških dežel. Formanek je nasotoval resolucijo za češko univerzo na Moravskem, katero naj vlada čim preje ustanovi, in se je glasno sprejela.

Cesar je sprejel odposlanstvo Praškega mesta, ki ga je prosilo, da naj začasno prebiva v Pragi, ali pa da naj kak član vladarske hiše stalno prebiva v Pragi. Cesar je odvrnul, da vidi v tej želji izraz udanosti do vladarske hiše ter da hoče rad upoštevati to željo.

predavanja o odpravi tlake. Torek, 17. maja, bodo povsod okrajni ljudski shodi, četrtek 19. pa v Levovu velik kmečki shod. — Ustanovi se tudi glavnicca za novo malorusko obrtno in trgovsko šolo.

Novemu dež. namestniku grofu Pininskemu se je poklonilo odposlanstvo kmečkih občin. Izročilo mu je kruh in med ter ga zagotavljalo ljubezni in udanosti kmečkega prebivalstva. Pininski jih je v zahvali opominjal, da naj živé v slogi z Malorusi.

Moravsko. Gospodarska razstava bo v avgustu v Kromerizu.

Moravsko-ostrovska mestna občina je sprejela tamošnjo zasebno deklinško šolo v mestno oskrb. Po petletnem boju so Čehi dosegli to pridobitev.

Manifestacijski shod za češko vseučilišče na Moravskem je bil 17. v Kraljičinem Gradcu. Prof. dr. Hostinsky je predaval o glasbi v 19. veku. Potem je bila debata o važnosti in potrebi vseučilišča. Na nasvet župana dr. Ulricha se je poslal brzojaven pozdrav Slovincem v Ljubljano, ki isto tako težé po lastnem vseučilišču.

Dalmacija. »Dobrotvorno društvo za hrvatske šole v Zadru« prosi za dospevke k glavnici. Zadrsko hrvatsko gimnazijo hočejo Italijani uničiti, in za to je treba, da se osnuje glavnicca za pomoč potrebnim učencem hrvatskih šol v Zadru. Njeno opravo prevzame »Dobrotvorno društvo«.

Sundečičeva proslava v Kotoru 18. apr. se je izvršila po tem programu: na predvečer je bila bakljada in godba po mestu; na dan proslave opoludne godba pred stavljenčevim stanovanjem; zvečer svečana akademija in ples v kavarni »Dojmi«.

Urednik »Srbskega Glasa« je bil pri porotni obravnavi radi veleizdaje (zaradi prevoda člankov iz »Figara«, razgovor z Belgrajskimi reprezentanti) soglasno oproščen.

Hrvatsko. 26. marca je bil pri patrijarhu v Srijem. Karlovcu shod, da se pogovore o prepornih točkah organizacije srbske narodno-cerkvene avtonomije. Naprosili so patrijarha, da vnovič skliče shod, da se predloži natančno izvestje o dosedaj doseženem sporazumljenju.

»Hrvatski Sokol« se je vlani udeležil blagoslovljenja razstave srbskega telovadnega društva »Dušan silni« v Beogradu. — Znamenje bratske srčnosti je, da je »Dušan« imenoval »Hrv. Sok.« kot zastopnika vseh hrvatskih telovadnih društev svojim častnim članom. — O tem izletu v Beograd je pri glavni skupščini 2. apr. govoril tajnik v poročilu, a tudi dr. Lazar Car, spominjaje se ljubezni do sorodnih slovanskih na-

V Kolinu so se na shodu izrekli zastopniki občin za vrnitev k stališču, izraženem v Nimburški resoluciji, za državno-pravni program, za odločno branitev čeških gospodarskih in narodnih prav ter proti nagodbi z Ogersko.

Galicija. Poljski klub je priredil 2. apr. novemu namestniku gr. Pininskemu v odhodnico banket. Pininski hoče delovati v smislu tega kluba.

V proslavo 50 letnice, da se je odpravila tlaka, hočejo Malorusi ob obletnici razglasitve, 15. maja, napraviti po vseh cerkvah svečane službe božje, in po njih procesije h križem, katere so postavili v spomin osvoboditve. Kjer jih še nimajo, ondi se postavijo na novo. Isti dan bodo po vseh bralnih društvih v deželi

rodov, katere ne smejo kaliti nobeni politiški dogodki, ter predlagal, da i »Hrv. Sok.« imenuje »Dušana silnega« svojim častnim članom, kar se je sprejelo soglasno.

Cirilica v poštnem prometu v Hrvatski in Slavoniji. — Ogersko trgovsko minist. je rešilo z odredbo od 12. jan. da poštni uradi v Hrvatski morejo sprejemati pošiljatve s cirilskim naslovom, a le za notranji promet v Hrv. in Ogerski; a ime naslovnika, mesta in zadnje pošte se mora pripisati i v latinici.

23. apr. se je sešla v Zagrebu hrvatska regnikolarna deputacija, da se dogovori o načinu postopanja pri obnovi finančialne nagodbe z Ogersko. Ta dogodba se sklene najbrž tudi, ako ne bi došlo do avstro-ogerske nagodbe.

Ogersko. Madjari se zelo jezé, da ogerski magnati sodelujejo pri zbirki za zidanje velike votivne cerkve na Dunaju v spomin cesarjevega jubileja. — Druga spodtika jim je, da ogerske dame vezejo za cesarja prestol, v katerem bodo všiti grbi vseh ogerskih stolic. — Tretja spodtika jim je, da se je odzvalo Budapeško strelško društvo pozvanju na veliko strelsko slavnost na Dunaju. — Magyororszag pravi, da se plazijo po prahu, dočim bi morali letati visoko. — Lepa udanost in hvaležnost toliko precartanega madjarskega plemena!

Madjari skušajo, da povsem pomadjarijo samopravno slovaško evangeljsko cerkev a. v. Iztrebili so slovanski jezik z vseh viših mest, raztrgali slovanski distrikt; delujejo pa tudi z vsemi kriplici na to, da se v farah volijo Madjari za pastore. V Turanah so hoteli v to prisiliti Slovake z vojaško silo, a vse je bilo zaman; izvoljen je bil soglasno Slovak Hrdlička.

O Židih v Ogerski se je izjavil v ogerski zbornici minist. predsednik Banffy v značilnem govoru: »Ko sem nastopil svoje nadžupanstvo, mi se je poklonila deputacija strogoverne židovske občine. Njen vodja me je nagovoril v nemškem jeziku. To mi ni ugajalo, in karal sem ga. Rekel sem: »Priznavam Židovstvo le kot verstvo, ne kot narod. Židje so dopolnilni faktor madjarskega naroda. Ako oni vstrajajo v tem ter se smatrajo le za konfesijo, postanejo koristen del ogerskega naroda.« Zares razsvetljena politika!

Proslava zakonov iz leta 1848 v Budimpešti. Obe zbornici ste imeli slavnostno sejo, Szilagyi je prečital sankcijo uvekovečenja spomina zakonodavstva iz leta 1848. Tajnik Molnar udanostno adresu, katero so zaključili z »Eljen« klici. Po seji so šli poslanci v kraljev dvor. Tu je Szilagyi prečital adresu, kateri je cesar odgovoril, da z radostjo in zahvalo sprejme zagotovila udanosti. Rad je potrdil zakon o narodnem prazniku. Preosnovalna moč zakonov l. 1848 je stvarila podstavo, na kateri sloni državna eksistencija dežel ogerske korone v novejšem času. Na tej podstavi upa krepki razvoj v blagor narodov. Mestni zbor je imel slavnostno sejo. Zvečer je bila bakljada in serenada.

Črna Gora. Car je daroval črnogorskemu knezu 30.000 pušk repetirk in 25.000.000 patron.

Angleška kraljica je podelila knezu Nikolaju črnogorskemu veliki red Viktorijin v briljantih in prestolonasledniku Daniku veliki oficirski križ istega reda.

Srbija. Belgrajski radikalni listi ostro obsojajo vnanjo politiko ter zahtevajo zopetno sprizajzjenje s Rusijo.

Pripravljajo se vse stranke za ljuti volilni boj za skupščino.

Kralj. ukaz vелеva najem drž. posojila 10 milj. frankov pri narodni banki v Belgradu. Uslovja za to posojilo so nečastna in škodljiva.

Minister notranjih poslov je po nasvetu mestnega prefekta zaukazal, da se Pašič obtoži zaljenja veličestva.

Bolgarsko. Na Dunaju se osnuje generalni konzulat trgovinski od bolgarske vlade.

Rusija. Ruski listi pravijo, da zasedanje obeh kitajskih luk ne bo začasno, temveč trajno, ker so naravna in neizogibna posledica zidanja velike sibirske železnice. To uvidevati tudi Japonska in Angleška.

Prvi brzovlak se je odpustil iz Petrograda v Tomsk 2. apr. Vlak je električno razsvetljen in z vodnim parom kurjen; ima obednico in knjižnico; v salonskem vozu je tudi glasovir. Vsak kupej je pripraven tudi za spalnico. V vlaku je nadalje kopaljšče in priprava za telovadbo. Vlak bo odhajal po dvakrat na mesec iz stolice.

Carjev ukaz določa novo razdelitev azijske Rusije v tri vojaška okrožja: tur'estansko, sibirsko in amursko vrhno poveljništvo.

V Petrogradu je otvorjena arheološka razstava.

Za zgradbo luke na Ledenem morju je odkazala ruska vlada 250.000 rub.

„Barbarska“ Rusija nadkriljuje v humaniteti vse naše zapadne kulturne države. Zaukazalo se je namreč, da se mora tam sprejeti vsak tujec, ki oboli, v bolnico, ter se imajo troški za zdravljenje še le pozneje diplomatskim potom terjati od dotičnih držav.

Rusija pomnoži svojo vojno mornarico v Vstočnem morju s tremi oklopnicami, ki se zgradé v Petrogradu. V Filadelfiji pa si naročé še dve oklopnici po Crampovih načrtih. V Nikolajevem zgradé brzo križarico.

Car je podelil ministru vnanjih poslov, grofu Muravijevu, Vladimirov red 2. vrste. — Opravitelj dvornega ministerstva, baron Frederiks, je postal dvorni minister.

Posebni ruski poslanik Olasov, je došel k Meneliku s carjevim pismom. Menelik je poslanika sprejel z veliko častjo ter dal, ko je čital list, streljati salute od artilerije.

Nemčija. Prusko drž. ministerstvo je izdalo 12. apr. uradništvu ta ukaz: »V provincijah z mešanim prebivalstvom in narodnostnimi nasprottvi je zadača drž. vlade, da budi in krepí v prebivalstvu *nemško narodnostno* in prusko državno zavest, in to nalaga tudi drž. in občinskim uradnikom, vštevši učitelje, posebne dolžnosti. Poleg jednako pravične vrsitve svojih uradnih dolžnostij do vseh slojev prebivalstva in poleg krepkega vzdrževanja zakonitega in državnega reda in avtoritete morajo z vsem *svojim izvenuradnim in tudi svojim družabnim vedenjem* sodelovati na izpolnjevanju naznačene zadače. S svojim zgledom morajo čvrstiti domovinsko čustvo in podpirati težnje *nemškega prebivalstva* po tem. Kjer jim je prilika, naj se izogibajo hladnega izključenja ter *krepko, tudi izvenuradno sodelujejo pri vseh opravičenih naporih* za povzdigo ljudskega blagostanja, *nemške izobrazbe in nemške kulture.* Drž. min. pri tem zlasti opozarja na snovanje gospodarskih zadrug, pripravljanje *nemških* ljudstvu dostopnih izobraževalnih pomočkov, ustanavljanje in vzdrževanje patrijotičnih društev, ustanavljanje družabnih središč, podpiranje onih ljudskih stanov, kakor posamičnikov, katerih obstanek ali *nemška narodnost* je v nevarnosti, podpora zdravjšče in šol za volniške strežnice, skrb za otroška zavetišča in druge vzgojevalne in izobraževalne naprave. Pri tem naj se izogibjejo vsakega

sovražnega postopanja proti drugojezičnemu prebivalstvu ter *volnim elementom od njih vedno in povsod pripuščati udeležnje*. Poleg odločne obrambe pred Nemštvu sovražnimi težnjami mora voditi uradnike in učitelje spravljivi duh, ki hoče polagoma uglati sedanja naporstva. Drž. min. dobro vé, kako blagotvorno oni uže sedaj delujejo v mnogih slučajih, a hotelo je še jedenkrat radi resnosti položnja izrecno opomniti, kake posebne in težavne zadače imajo uradniki in učitelji v naznačenih deželah, ter rado zaupa njih voljnemu in patrijotičnemu sodelovanju v zvezi z vsem kralju zvestimi in državno mislečimi elementi“.

Na Poznanjskem je bil obsojen urar Bialas v globo 30 marek, ker je prodajal ure z napisom »Bog spasi Poznanjsko.«

Turčija postavlja ob črnogorski meji vojaške kordone in nočne straže, dasi Črna Gora želi obvarovati prijazne odnošaje do Turčije.

Anglija. V angleški niž zbornici so 6. apr. ministri se izjavili o ruskokitajski stvari. Balfour je rekel, da je neprimerna slabota Kitajske provzročila spremembo v vzhodno-azijski politiki drugih držav. Angleška se je trudila, da Kitajsko otvori za svetovno trgovino, še predno je Francoska imela v vzhodni Aziji kolonije, še predno je Nemčija sploh mislila na kolonijalno politiko, ko so Rusijo od Kitajske še ločile širne puščave. Angleška pa se nadeja, da niti Nemčija niti Rusija nočeti opleniti po pogodbah pridobljenih prav. Nemški in angleški interesi na Kitajskem so isti. Port Arthur ne postane trgovsko pristanišče, njegova veljava je le za vojno. Rusija sama je 1895 protivila se njegovi zasedi po Japoncih, ker bi ta značila vedno nevarnost za Peking. S to obsedo vlada pomorsko pot v Peking.

Književnost.

S 1. apr. pričeli so izhajati »Českoslovanske dělnické rozhledy«, list narodnosocialne delavske stranke na Moravskem. V Plznu izide tudi nov list iste stranke »Naše snahy« in v Pragi polumesečnik. Tako si vedno množe na Češkem svoje časopise.

Maršan: Čechové a Němci z roku 1848. a boj o Frankfurt v zvezkih po 24 kr. (izdanje s podobami v Ottovi zalogi.)

»Duch Národních Novin«. Vvodni članki iz tega lista 1848 do 1850, spisani od Karla Havlička Borovskega. Izdaje Neubert v Jilemnici, v 15 zv. po 6 kr.

Odbor »Slovenske Matice« je sklenul, da to društvo izda zbrane spise Janka Krsnika.

»Potovanje Herceg-Bosnom uzduž i popriek« zove se Velikaničev prevod Rennerjevega nemškega dela. Potopis, ki ima 355 slik, izhaja v snopičih po 50 kr.

»Slovenska Matica« je dobila od deželnega zbora 500 gl. podpore za pokritje stroškov za »stenski zemljevid slovenskih dežel«. Zanj se je oglasilo doslej 1564 naročnikov. Za 1898 izda šestero knjig. — Sklenulo se je, da se pri izdavanju knjig posebno ozira na starejše priljublene slovenske pripovednike in pesnike. — Želeli bi le, da se vsled tega ne zanemarjajo dobra nova dela; kajti pospeševati izdanje novih, modernih izvirnikov je vendar le važnejše in potrebnejše. — Ob Prešernovi stoletnici (rojstva) se izda »Prešernova spomenica« z životopisom, listinami, tolmačem pesnij itd. Po nasvetu knjižnega odseka se sklene, občnemu zboru predlagati, da stopi »Matica« radi odstopa svoje knjižnice v do-

govor z deželnim odborom. — »Mat.« bo sodelovala pri hrvat. folklorističnem zborniku; v ta namen se naprosi strokovnjak, da v »Letopisu« objavi navodila. — »Mat.« je naprošena, da se s svojimi prirodnoznanjskimi knjigami udeleži letošnje jubilejske razstave Dunajske. — Obči zbor bo 27. apr. ob 6. zv. v »Narodnem domu.«

»Vlenac« je letos priredil »uskršni broj« v povsem moderni vnanji obliki, v dni, sedaj toliko hvaljeni in toliko priljubljeni bizarni obliki, ki se zlasti pojavlja v novih nemskih in francoških publikacijah.

Priznanje, katero si je stekel župnik Jemeršič s knjigami: »Majka u radu za Boga i Hrvatsku«; »Bog i Hrvati« i dr. — ga je napotilo, da tiska svoje najnovejše delo: »Hrvatski narod v obsegu 37 pol. in stroški nad 3000 gl. Ko je bila dotiskana knjiga, zaplenilo je državno pravdnštvo vse izvode (5000 iztisov). Pisatelj, ki je tiskal delo na svoje troške, je s tem materialno uničen. V revni župniji, bez imetka, preti mu največa nezgoda. Zato naj mu vsaj oni, ki so še na dolgu za druge knjige, poplačajo dotične zneske. Župnik, ki za svoj trud ne išče niti najmanjšega dobička, bi hotel prirediti drugo izdanje »Hrvatski narod«, izpustivši zaplenjene odstavke, ako se mu pomore, da se izkoplje iz sedanjih nadleg.

»Časopis musealne slovenske společnosti« je začel izhajati v Turč Sv. Martinu. Sestavil se je poseben odbor, ki bo de po Slovaškem zbiral historijske predmete v poseben muzej, jih razglašal in opisoval v omenjenem časopisu. Urednik listu je Sokolik.

»Světová knihovna« (Ottova v Pragi) je poslala zopet novih snopičev v svet; č. 16 obseza. J. E. Vocel: Labyrinth slávy. Cena 30 kr. — Č. 19: J. K. Tyl: Strakonický dudák. C. 10 kr. Č. 20—21: Abbé Prevost: Manon Lescaut. Cena 20 kr.

»Le Balkan Slave et la crise autrichienne.« Naslov je obsežnemu delu francoskega književnika Charlesa Loiseau. Delo velike vrednosti črta razvitek političkih in narodnostnih odnošajev Srbov in in Hrvatov od 14. veka do danes. Cena mu je 3-60 fr.

»Co znamenají nové jazykové výnosy?« zove se knjižica dra. Vlad. Škála, izšla v zalogi V. Krausa v Taboru. Cena 20 kr.

»Požadavky Slezských Slovanů« se zove knjižica, katero je izdala polit. in gospodarsko društvo v Opavi, in ki obsega poleg vvida 6 govorov slov. sileških dež. poslancev. Oni podajajo jasno sliko o položnju slovenskih narodov pod nemško nadvlado v Sileški. Cena 20 kr.

»Literární zpravodaj«. Nakladatelství J. Otty v Praze. Roč. I. Tako se zove izdanje velikega knjigarja in založnika Otta v Pragi. Izhaja 9 krat na leto pa označuje knjige in spise, ki izhajajo v tej zalogi. Stoji na leto 50 kr. Vredno je omisliti to literarno poročilo, ki se dobiva po 10 kr. tudi v posamičnih številkah.

Knihovna Rozhledů, XXI. Vydává a pořádá Jos. Pelcl. Počátky konstitučního života v Čechách. Napsal dr. Z. V. Tobolka. Seš. 2. Cena 24 kr. Popisuje in označuje vse važne političke korake češkega naroda, l. 1848. To delo jako priporočamo slovenskim politikom.

Praga je letos izdala novo knjigo: »Almanah kraljevega glavnega mesta Prage«, ki nadomešča dosedanji šematizem.

Jezuitske studije o ruski zgodovini. V Parizu je izšla knjiga »Lettre de Dmitry dit le Faux à Clement VIII.« Spis je dopolnilo velikemu delu »La Russie et le Saint Siège« istega pisatelja, jezuita Pierlinga. Lastnoročno pismo Laži-Dimitrija papežu je pisano poljsko in bilo izročeno nunciju Rangoni v Krakovu 24. apr. 1604. Pierling je našel v arhivu rimske inkvizicije original.

Труды Я. К. Грота. I. Изъ скандинавскаго и финскаго мира. (1839—1881). Очерки и переводы. Изданіе подъ редакц. проф. К. Я. Грота. С.-Петербургъ 1898. Стр. 1071. Цѣна 3 руб. — Velika knjiga obseza samostalne spise v 1 oddelu in potem prevode itd. v 2 oddelu. Važne so razprave o Skandinaviji in Finladiji. Učenjak Grot je sam prepotoval te dežele ter proučeval zgodovino in kulturni razvoj. Delo je znamenito, in izdatelj, sin pokojnega, vseučilišni profesor K. Ja. Grot je izdal uže poprej več del velikega otca ter jih bo de nadaljeval.

Popravki k 7. št. »Sl. Sv.«: Na 1. st. leva, 13. v. zg.: se podvižejo n. podsevižejo; ondi, 22. v. zg.: Najprej n. Najrejš; ondi na desni 1. v. zg.: pripravljajo na; str. 98, leva, 7. v. zg.: za objunjenje.

»SLOVANSKI SVET« izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gl. 5, pol leta gl. 2.50, četrt leta gl. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gl. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gl. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.

Izdatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik**, Tiskli Bratři Chrastinové ve Val. Meziříčí.